

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2012

Kamila Marková Ševčíková

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Kulturní a sociální kvalita života v malé obci

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Vypracoval:

Kamila Marková Ševčíková

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Kulturní a sociální kvalita života v malé obci“ zpracovala samostatně a použila jsem jen literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 28. 2. 2012

.....
Kamila Marková Ševčíková

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za cenné informace, odborné vedení, trpělivost a ochotu, se kterou mne při zpracovávání bakalářské práce vedla.

Rovněž děkuji své rodině za umožnění mého studia, zejména za její časovou vstřícnost a pochopení, za dobu našlapování po špičkách, kdy domovem znělo – „pst, maminka se učí“.

.....

Kamila Marková Ševčíková

OBSAH

Úvod	2
1. Charakteristika obce a města	4
1.1 Obecné srovnání života ve městě a na vesnici	4
1.2 Možnosti kulturního a volnočasového vyžití ve městě a na vesnici	10
1.3 Proměny venkova od roku 1989	10
1.4 Dílčí závěr	11
2. Kulturní kvalita života v obci	13
2.1 Stručná charakteristika obce Železné	13
2.2 Komunitní plán obce Železné a dobrovolnictví	14
2.3 Nabídka kulturních a volnočasových aktivit	16
2.4 Dílčí závěr	17
3. Sociální kultura života v obci	20
3.1 Stručná charakteristika obce Železné, územní osídlení	20
3.2 Starousedlíci versus novousedlíci	21
3.3 Soužití všech obyvatel v obci	22
3.4 Dílčí závěr	24
4. Empirická část	25
4.1 Cíl a realizace šetření, stanovení hypotéz	25
4.2 Metoda šetření, vzorek respondentů	25
4.3 Výsledky šetření a analýza dat	26
4.4 Grafické znázornění šetření	32
4.5 Dílčí závěr	41
5. Závěr	43
Resumé	46
Anotace	47
Klíčová slova	47
Seznam použité literatury	48
Seznam příloh	50

ÚVOD

Sociologie má velmi blízký vztah k sociální pedagogice. Díky sociologii poznává sociální pedagogika strukturu a fungování společnosti a má tak možnost stanovit si výchovné a vzdělávací cíle v daném prostředí. Týká se to rovněž sociologie měst a venkova

Ve své bakalářské práci se zabývám problematikou sociální a kulturní kvality života v malé obci. Konkrétně jsem se zaměřila na obec Železné v Jihomoravském kraji, kde sama žiji a pracuji. Chci se komplexně zaměřit na kvalitu života obyvatel a to v oblasti kulturního a společenského vyžití a také v oblasti mezilidských vztahů.

V první kapitole se budu zabývat stručnou charakteristikou toho, jaké jsou rozdíly ve způsobu života lidí ve městě a na vesnici, jaké je jejich zázemí a jaké jsou jejich možnosti kulturního a společenského vyžití. Pokusím se zjistit, jaký je současný trend životního stylu na venkově, k jakým změnám a proměnám venkovského prostředí došlo v posledních 20 letech.

Ve druhé kapitole se zaměřím na životní styl obyvatel obce Železné, na trávení volného času a na to, zda nabídka místních volnočasových, kulturních, společenských a sportovních aktivit je v obci dostačující. Zajímá mne, jaké aktivity obyvatelé obce Železné využívají, které by rádi uvítali a naopak co je zde v nabídce nevyužité, nadbytečné. Pokusím se charakterizovat jaký je současný trend trávení volného času na vesnici a zda je rozdíl mezi trávením volného času mezi starousedlíky a novousedlíky.

Díky vysokému nárůstu nově příchozích obyvatel do této konkrétní obce v posledních 10 letech se mění struktura obce a zažité sociální vazby, které mezi místními obyvateli existují a díky vyššímu počtu příchozích novousedlíků vznikají vazby nové. Tímto tématem se budu zabývat v kapitole třetí. Pokusím se zjistit, zda tyto populační změny v obci ovlivňují tradiční sousedské vztahy a jak způsob života na vesnici mění nově příchozí občané. Zajímá mne, jestli na vesnici stále existují blízké vazby mezi sousedy, nebo zda se současná vesnice přibližuje v sociálních interakcích spíše anonymnímu městu.

V praktické - empirické části své práce bych chtěla formou kvantitativního výzkumu (formou dotazníku) dospět k informacím, které by mi pomohly objasnit současné trendy v této konkrétní vesnici v oblasti mezilidských vztahů, sociálních vazeb mezi jednotlivými občany, ochotu podílet se na vytváření kulturního a společenského vyžití v obci dobrovolnicky či za odměnu a také zjistit spokojenost či nespokojenost obyvatel s kulturními a společenskými aktivitami nabízenými v obci. Výzkum provedu formou dotazníku, který budu distribuovat do domácností v obci Železné a následně po jejich shromáždění budu analyzovat výsledky svého výzkumu a budu verifikovat či falzifikovat své hypotézy.

Stala se obec Železné částečně satelitním městečkem, kde svou komunitu vytvářejí zvláště novousedlíci a zvláště se stýkají starousedlíci? Nebo se noví obyvatelé plynule zapojili do kulturních a společenských aktivit obce a původní obyvatelé je přijali mezi sebe? Vyhovuje novousedlíkům jiný styl života, než na jaký byli ve městech zvyklí, jaký byl důvod jejich migrace z města na venkov? Je život na vesnici klidnější než ve městě nebo se postupně smývá rozdíl ve způsobu životního stylu ve městě a na vesnici? Žijeme na vesnicích venkovský nebo městský způsob života? Mizí tradiční hodnoty venkova? Mohu požádat i v dnešní době souseda, aby mi pomohl v případě nouze, nebo se každý spolehne raději sám na sebe? Podílejí se obyvatelé obce ochotně a dobrovolnicky na aktivitách, které se pořádají pro všechny? Vyhovuje obyvatelům nabídka volnočasových aktivit v obci? Nejsou změny v obci příliš razantní pro starousedlíky? Zajímají mne odpovědi na všechny tyto otázky, protože jsem součástí této komunity. Pokusím se tedy odpovědět alespoň na některé z nich.

Cílem této práce je zabývat se otázkou, zda v obci Železné je dostatečná nabídka volnočasových aktivit, kulturního a společenského vyžití a zda tu existují dobré sousedské vazby a ochota podílet se na fungování obce. Získané informace mohou podpořit současnou snahu obce podílet se na zlepšení kulturní a sociální kvality života obyvatel v Železném žádoucím směrem, mohou pomoci vytvořit nový komunitní plán obce, který se bude v roce 2013 aktualizovat a nabídku volnočasových aktivit tak lépe přizpůsobit požadavkům obyvatel. Nabízí se také možnost více otevřít naši obec směrem k ostatním městům a obcím v mikroregionu Porta a vzájemné spolupráci ke zlepšení životního prostředí místních obyvatel.

1. Charakteristika obce a města

Označením „město“ a „venkov“ můžeme definovat dle prof. Krause tzv. lokální prostředí: *„Lokální prostředí lze definovat jako skupinu lidí žijících na ohraničeném teritoriu, uznávající společné tradice, symboly, hodnoty (s vědomím jisté diference a zvláštností), užívající stejných institucí a služeb, žijící v jistém pocitu sounáležitosti a vnitřní bezpečnosti a připravenou ke společným činnostem. K základním typům lokálního prostředí náleží městské a venkovské. Lokální společnost nejlépe stanovuje a postihuje sociální roviny prostředí. Velikost (daná především počtem obyvatel) a s ní související hustota zalidnění a rozmístění obyvatel jsou výchozí znaky. Na ně navazuje komunikační síť, tedy jak je lokalita propojena hromadnými dopravními prostředky, telefonní sítí, mobilita obyvatel, přenos informací, dorozumění. Podstatná je ekonomická stránka lokality. Jaké výrobní a obchodní jednotky se v ní vyskytují, jaký mají charakter (zemědělský, průmyslový apod.). Zanedbatelný není ani společensko-kulturní charakter lokality. Jaké jsou v daném místě kulturní a vzdělávací instituce, na jaké úrovni je celkový kulturní život. V neposlední řadě to budou náboženské a další společenské (tělovýchovné, mládežnické, jiné zájmové) a politické organizace, které dotvářejí celkový obraz dané lokality.“¹*

1.1 Obecné srovnání života ve městě a na vesnici

Srovnat životní styl, zázemí a možnosti společenského vyžití ve městě s tímtož na vesnici lze z několika hledisek. Pokusme se srovnat nabídku většího města s počtem obyvatel nad 10000 s obcí do 500 obyvatel a to v základních odvětvích lidské činnosti. Jedná se zejména o vzdělávání, lékařské a sociální služby, pohostinství a zásobování, služby a dopravní obslužnost. Dalším velmi důležitým ukazatelem životní úrovně obyvatel je nabízená možnost kulturních a volnočasových aktivit. Jejich rozsah zčásti ovlivňuje způsob trávení volného času.

Dalším hlediskem srovnávání může být životní styl obyvatel – jejich zaměstnanost, pracovní možnosti, získané vzdělání, trávení volného času a mezilidské

¹ KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. a kol. *Člověk – prostředí – výchova*. Brno, Paido, 2001, s. 127.

vztahy. I zde lze srovnat jak nabídka poskytovaných služeb a aktivit ovlivňuje životní styl obyvatel měst a obcí. Existence sousedství a sociální vazby obyvatel pak dotvářejí celkový pohled na způsob života na vesnicích a ve městech, na sociální strukturu obce a města.

Vzdělávání

„Prostor, který národ otevírá pro nastupující generaci tím, co ze své dnešní možné spotřeby raději uloží do vzdělání svých dětí, je prostorem, který vytváří pro sovu budoucnost.“²

Začneme-li u vzdělávání, tak ve většině velkých měst jsou pro jejich obyvatele snadno dostupné podmínky výchovy a vzdělávání od předškolního, přes základní vzdělání, učňovské, středoškolské, v krajských městech také vyšší odborné, vysokoškolské a univerzitní. Dále ve městech v současné době existuje mnoho organizací, které nabízejí vzdělávání ve speciálních kurzech, v různých oborech a moderními se staly vzdělávací kurzy pro seniory a univerzity třetího věku, významné místo pak zaujímají městské, krajské a odborné knihovny. Ve venkovských oblastech, zejména v obcích s počtem obyvatel přibližně do 500 bývá zastoupeno vzdělávání předškolním zařízením typu mateřské školy, klubů maminek při obecních úřadech, malotřídkami s výukou I. stupně ZŠ či nebývá vzdělávací zařízení přítomno vůbec a děti musí do škol dojíždět do spádových měst. Pro děti i dospělé pak fungují při obecních úřadech místní knihovny s omezenou otvírací dobou knižním fondem.

Lékařské a sociální služby

Co se týče lékařských a sociálních služeb, i tady platí, že město nabízí rozsáhlou síť dostupné a kvalitní základní i odborné lékařské péče a sociální služby zastoupené státními orgány na městských úřadech a dobrovolnickými organizacemi (např. Charita, chráněné dílny, penziony pro seniory, nízkoprahová zařízení, azylové domy...). Většina obcí tyto možnosti nemá. Důvodem nejsou jen lidské kapacity a nižší, tudíž nerentabilní klientela, ale často také neexistence vhodného zázemí, kde by mohly provozovny fungovat. Nejsou zde vhodné volné prostory k provozování ordinací či

² MOŽNÝ, I. *Česká společnost*. Praha, Portál, 2002, s. 73

organizací se sociálním zaměřením. Pokud se v obci nachází ordinace lékaře, většinou bývá v prostorách jeho rodinného domu, případně prostorách obecních úřadů či menších středisek. Základní sociální organizaci tak supluje obecní úřady bez větších pravomocí, případně zde bývá možnost návštěv sociálních pracovníků ze spádových měst k nemocným či nemohoucím.

„Životní úroveň vyjadřuje historicky podmíněný stupeň uspokojování životních, tj. hmotných a duchovních potřeb obyvatel, a též souhrn životních podmínek, za nichž jsou tyto potřeby uspokojovány.“³

Pohostinství a zásobování, služby

Materiální zásobování a objekty stravování v menších obcích často fungují ve formě jednoho pohostinského zařízení s otvírací dobou v odpoledních hodinách, často děděné z generace na generaci. Obchod bývá buď v soukromém vlastnictví nebo je součástí obchodní sítě a často se jedná o prodej potravin se smíšeným zbožím. Zřídka je otevřen každý den v týdnu. Jedno větší pozitivum však mají obyvatelé obcí v tom, že se zde dostanou snadněji k produktům domácí výroby výborné kvality, např. medu, čerstvým vejcím, mléku, masu z domácích chovů, zelenině a ovoci – ať už z vlastních zdrojů či od sousedů. Ve městě se oproti omezené nabídce na vesnicích otevírají nesrovnatelné možnosti, naleznete zde obchody s potravinami, supermarkety, hypermarkety, specializované obchody s různým zbožím, lékárny, obchody se zdravou výživou, ale také se čím dál častěji pořádají regionální farmářské trhy s potravinovým zbožím v eko či bio kvalitě a ručními výrobky z místního regionu. Otvírací doby většiny obchodů jsou přizpůsobeny potřebám městských obyvatel, kteří se často dostávají domů až ve večerních hodinách. Ve městech bývá k dispozici také velké množství restaurací, cukráren, kaváren, čajoven či bufetů a sítí rychlého občerstvení. Města svým obyvatelům umožňují větší dostupnost běžných služeb: bankovní ústavy, pošty, ordinace veterinární péče, wellnes podniky, turistické ubytování, sportovní vyžití, náboženské subjekty, cestovní kanceláře, podnikají zde soukromí živnostníci ve všech možných oborech. Na vesnici se občas najde koupaliště, častěji podnikatel v oboru služeb „péče o tělo“, zřídka se tu vyskytne živnostník ve specializovaném oboru,

³ SLEPIČKA, A. *Přeměny venkova*. Praha, Nakladatelství Svoboda, 1989, s. 306

a určitě zde nenalezneme banku či cestovní kancelář. I tyto potřeby musí obyvatelé malé obce uspokojit ve spádovém větším městě.

Infrastruktura a dopravní obslužnost

Rozvinutou infrastrukturu v oblasti dopravy naleznete v každém větším městě, jedná se o kombinaci dopravy železniční, autobusové a městské hromadné dopravy. Spojení s okolními městy bývají kvalitní a časté a zajišťují také dopravu v nejbližším regionu i do vzdálenějších míst. V dnešní době už je samozřejmostí existence vodovodů a kanalizací, plynového a elektrického vedení, telekomunikace, osvětlení, komunikací a parkovacích zón. Rovněž dostupnost měst v silniční síti je kvalitní. Tohle vše je ale samozřejmostí ve městech. Menší vesnice se i dnes potýkají s takovými problémy, jako je neexistence kanalizačních sítí a komunikací, či s nedostačujícím dopravním spojením do spádových měst. Nicméně i zde se tato situace postupně mění a to zejména díky různým státním a evropským programům obnovy a rozvoje venkova, které poskytují finanční podporu pro budování potřebného zázemí obce. Často jsou tyto dotační tituly určeny pro vybudování místních komunikací a kanalizací, pro úpravu zdevastovaných návsi či objektů historické hodnoty, jako jsou např. sakrální stavby, nebo pro budování přírodních prostranství a obecních mobiliářů. Nemalé finanční částky jsou pak věnovány na obnovu místních tradic a kulturní rozvoj obcí, podporu místních spolků a zřizování nových aktivit.

Životní styl obyvatel, pracovní možnosti a zaměstnanost

„Z hlediska zkoumání způsobu života je však třeba pojímat město rovněž jako specificky a velmi diferencované prostředí, v němž se na relativně omezeném území prolíná a střetává řada společenských a životních funkcí (bydlení, práce, spotřeba, volný čas a rekreace, doprava, atd.) To spolu s ostatními sociálními, demografickými a kulturními zvláštnostmi vytváří specifické sociálně psychologické klima města a přispívá k zvláštnostem v utváření jeho způsobu života.“⁴

Životní styl rodiny žijící na vesnici výrazně ovlivňuje skutečnost, kde mají její členové pracovní působiště: *„Ta část rodiny, která vyjíždí za zaměstnáním mimo místo*

⁴ VESELÁ, J. *Sociologie obcí a regionů*. Pardubice, Univerzita Pardubice, 1998, s. 30

svého bydliště, zejména do města, přináší sebou odlišné životní prvky, zejména městské zvyky, které se projevují ve vybavenosti domácností, ovlivňují někdejší způsob života, žebříček hodnot.“⁵

Města nabízejí díky rozsáhlé síti firem a obchodů mnohem vyšší míru pracovních míst, než je tomu na vesnicích a velká část jeho obyvatel má tak možnost pracovat v místě bydliště a tak nemusí za prací dojíždět. Většina obyvatel vesnic za prací dojíždí do spádového či vzdálenějšího města, neboť nabídka pracovních příležitostí v obci se omezuje na soukromé podnikání či pracovní poměr na obecním úřadě, v místním obchodě, případně práci ve vlastním zemědělském podnikání či rozsáhlejším hospodářství. Pracovní příležitosti tak ovlivňují také životní styl obyvatel, zejména časová náročnost zaměstnání, jeho dostupnost a finanční ohodnocení. Ve městech začíná pracovní doba ve firmách a podnicích často později než na vesnicích a později také končí. Pro spoustu obyvatel měst to znamená nižší počet hodin volného času, který jim zbývá na zájmy a záliby. Nicméně to však neznáčí, že obyvatelé vesnic mají volného času víc, protože ti pro změnu tráví část svého volného času dojížděním za prací. Ovšem skladba trávení volného času lidí z města a lidí z venkova se liší i dnes, kdy trend domácího hospodaření na vesnicích pomalu ustupuje.

„Životní podmínky lze členit na materiální a duchovní, nebo přírodní a společenské. Je však důležité uvědomit si jejich vzájemnou souvislost a nutnost „smíření člověka s přírodou“. Při současném závratném tempu rozvoje lidstva a stále těsnějším propojení jednotlivých částí naší planety se životní podmínky mění podstatně rychleji než kdykoli dříve.“⁶

Trávení volného času

„Joffre Dumazedier (1962, 1974) vymezuje volný čas souborem (úhrnem) činností (zaměstnání), jímž se jedinec může oddávat zcela podle své libosti, buď pro

⁵ VESELÁ, J. *Sociologie obcí a regionů*. Pardubice, Univerzita Pardubice, 1998, s. 14

⁶ SLEPIČKA, A. *Přeměny venkova*. Praha, Nakladatelství Svoboda, 1989, s. 306

odpočinek nebo zábavu, či pro rozvoj své informovanosti, osobnosti, dobrovolné sociální účasti nebo svobodné tvůrčí schopnosti poté, když splnil své povinnosti a závazky v zaměstnání, rodinné a sociální.“⁷

Rozdíl nalezneme i ve způsobu trávení volného času obyvatel ve městě a na vesnici. Na vesnici žijí lidé většinou v rodinných domech, výjimkou bývají bytovky z dob socialistických. To je předurčuje k tomu, aby valnou část svého volného času trávili péčí o svůj majetek – dům, zahradu, hospodářství. Stále aktuální je chov drobného zvířectva či sadařství a včelařství. V nově vznikajících zástavbách tento trend ustupuje a domy i zahrady se staví „na klíč“ majitelé tak netráví čas dostavbou domu či budováním zahrad. Je to dáno i tím, že mladší generace své zahrady užívají jako okrasné, nikoliv užitkové. Ve městech, kde značná část obyvatel žije v panelových či činžovních zástavbách, odpadá povinnost majitelům bytů pečovat o dům a zahradu. I obyvatelé starých zástaveb (rodinných domů) už nevěnují tolik péče například chovu hospodářských či drobných zvířat. Obyvatelé větších měst a často také obyvatelé tzv. satelitních městeček tak mají více prostoru trávit svůj volný čas aktivněji, co se týče kulturního a sportovního vyžití než lidé na venkově.

Mezilidské vztahy

Tradiční vesnické, sousedské vztahy. Existují ještě? Je zřejmé, že v této oblasti v posledních dvaceti letech nastaly velké změny. Díky rozvoji vesnic, díky novým bytovým zástavbám v obcích, tzv. suburbanizaci, kdy se často jedná o celé nově vzniklé ulice či čtvrti, dochází k potlačování tradičních vesnických sociálních vazeb. Ale přesto se lidé zřejmě stále více znají a zajímají se o své nejbližší sousedy, než je tomu ve městech. V panelových domech se často střídají lidé tak rychle, že ani nepostřehneme, že je tu někdo nový a už je pryč. Život ve městech je mnohem anonymnější, jeho obyvatelé vyhledávají více soukromí, než je tomu na vesnici. Lidé si více vybírají, s kým se stýkají, s kým tráví volný čas a nenavazují bližší kontakty se svými sousedy. Na menších vesnicích se obyvatelé opakovaně potkávají a mají tak možnost se lépe poznat, fluktuace obyvatel není tak velká, jako je tomu ve městech.

⁷ VESELÁ, J. *Sociologie obcí a region*. Pardubice, Univerzita Pardubice, 1998, s. 19

„Venkované znají daleko víc než my z města nejenom přírodní rytmy, ale i lidi, s nimiž žijí. Znají všechny své sousedy, a to nejenom jejich tváře, jména a povolání, ale i jejich osudy a momentální problémy – zčásti jistě proto, že jsou s mnoha z nich pokrevně spřízněni. My z města registrujeme své spoluzaměstnance a máme své přátele a známé, kteří často bydlí daleko od nás, a s těmi se občas navštěvujeme, ale mnohdy neznáme ani všechny lidi ve stejném poschodí, kde bydlíme.“⁸

1.2 Možnosti kulturního a volnočasového využití ve městě a na vesnici

„Pojem kultura bývá nejčastěji vnímán jako komplex výtvorů lidské civilizace (materiálních a duchovních), ale je také vztahován k projevům chování lidí. Pak máme na mysli vzorce, chování, zvyklosti, symboly, rituály, předávané zkušenosti atd. Kultura je výsledkem celého předcházejícího vývoje dané společnosti (v tom smyslu hovoříme o kulturním dědictví), ale také přetváření a obohacování společností současnou (kultura aktuální).“⁹

Ve velkých městech bývá nabídka aktivního trávení volného času širší než na venkově – existence zájmových organizací a sdružení, spolků, ať už příspěvkového charakteru dotovaných krajem či neziskových organizací, občanských sdružení nebo podnikatelských subjektů, kvalitní zázemí pro děti v rámci venkovního využití naleznete ve většině měst. Na venkově se garantem kulturních a společenských aktivit stává obecní úřad, který díky nedostatku jiných možností využívá často pomoci dobrovolníků z řad místních občanů. Ve většině obcí pak mají svou tradici dobrovolná hasičská sdružení, ochotnická divadla, v posledních letech to jsou také ekologicky zaměřené spolky na obnovu přírodního prostředí.

„Z volného času se stalo odvětví, které je využíváno jak pro výchovnou a vzdělávací činnost, tak komerčně.“¹⁰

⁸ BLAŽEK, B. *Problémy a výhledy českého venkova*. Libčeves, Praha, ŠOV a Nadace Eco Terra, 1997, s. 13

⁹ KRAUS, B., SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I.*, Brno, IMS, 2009, s. 27

¹⁰ LIŠKA, M. *Proměny v úlohách při volnočasových aktivitách dětí*. Diplomová práce IMS Brno, 2009, s. 36

1.3 Proměny venkova od roku 1989

„Dějiny se nyní ženou úprkem proti zdi času. ... rychlost světla nejenže mění svět. Stává se světem. Globalizace je rychlost světla. A nic jiného! Globalizace se nemůže formovat bez rychlosti světla. Dějiny již nejsou časovým prodloužením teritoria, nýbrž přesídlily do říše interaktivity.“¹¹

Jedním z trendů posledních dvaceti let se díky ukončení výstavby městských sídlišť a tím omezení městské bytové výstavby, stává migrace obyvatel z velkých měst do příměstských oblastí. Nelze však jednoznačně říci, že nastává odliv městských obyvatel na venkov. Lze pouze ukázat na to, že zázemí velkých měst je důležitým faktorem pro ty, kteří se rozhodnout žít na venkově. Model suburbanizace, budování a osídlování tzv. satelitních měst vítají většinou specifické sociální skupiny. Jsou to středoškolsky či vysokoškolsky vzdělaní mladí lidé, kteří sem odcházejí za vidinou klidnějšího života, zdravějšího prostředí pro děti a často také kvůli cenově výhodnějším pozemkům. Protože jsou však pracovně vázáni ve městech a jejich životní styl se liší od tradičního venkovského, dochází k tomu, že do vesnických poměrů přinášejí úplně nový způsob života. Často s sebou přinášejí kontakty ze svého původního působiště a s chutí se zapojují do místního dění. To bývá velmi výhodné pro rozvoj obce, kde se usadí. Svou roli sehrává také fakt, že v posledních letech dochází k celkové modernizaci venkova a celosvětovému rozvoji regionů. Venkov dnes může nabídnout bližší kontakt s přírodou a zemědělské a hospodářské výtobytky, ale díky migraci vzdělaných obyvatel z měst také vyšší sociální status, kvalitní bydlení a díky zázemí větších měst také dobré společenské a kulturní vyžití. I na vsích se budují kluby, občanská sdružení, která se spolupodílejí na kulturních akcích, na sportovním vyžití a podávají pomocnou ruku přistěhovalým rodinám při adaptaci v novém místě. Dnešní venkov se však snaží rovněž zachovat a obnovit své původní hodnoty a zvyky, ať už jsou to desetiletí konané hody, lidové tradice jako vynášení zimy nebo vytváří akce zcela nové.

¹¹ HUBÍK, S. *Sociální konstrukce regionu teoretická a metodologická východiska*. Brno, MZLU, 2006, s. 51

1.4 Dílčí závěr

„Základní buňkou života na vesnici zůstane zřejmě rodina. Ta se bude sice početně zmenšovat, ale i tak lze předpokládat po dobu nejméně jedné až dvou generací zachování stávajících forem, což nelze s určitostí tvrdit o městské rodině. Zřejmě bude i nadále zachováno v určité míře tzv. vícegenerační bydlení. Patrně dojde k některým změnám v postavené jednotlivých členů rodiny a tato se bude více blížit městským vzorům. Životní tempo se bude zřejmě i na vesnici stupňovat, stejně jako civilizační procesy, s jejich pozitivními i negativními důsledky a dopady. Poroste úloha rodiny v uspokojování potřeb svých členů.“¹²

Obecně lze konstatovat, že větší města nabízejí dostatek vzdělávacích, kulturních a sportovních aktivit, kvalitní sociální a lékařské zázemí, zásobování a pohostinské služby, osobní služby, mají lépe vybavenou infrastrukturu a jsou dopravně dostupnější. Rovněž pracovní příležitosti jsou tu větší a také možnosti trávení volného času jsou rozmanitější. V čem však mají města značnou rezervu, jsou sousedské vazby a mezilidské vztahy. Na sídlištích, ale v dnešní době už také v původních zástavbách rodinných domů, existuje vysoká míra anonymity a nezájmu o dění kolem sebe. Díky časté fluktuaci obyvatel se lidé nejen nestihnou navzájem poznat, ale často nemají ani zájem tak činit. Téměř zde neexistují klasické sousedské vztahy, které byly zvykem v dobách před 30 lety nebo na venkově. Významnou skupinou, která tohle pravidlo narušuje, jsou matky s dětmi na rodičovské dovolené. Ty jsou aktivistkami, které mají potřebu a tím pádem i zájem se sdružovat. Potřebují srovnání, komunikaci, konzultace, ujištění, že svou rodičovskou roli zvládají. Zakládají mateřská centra a kluby, kde tyto svoje potřeby uspokojují a kde i jejich děti mají možnost vhodného sociálního a komunikačního rozvoje.

Obyvatelé malých obcí musejí většinou za výše uvedenými aktivitami dojíždět do spádových měst. I dnes však k sobě zřejmě mají blíž a mají pevnější sociální vazby s ostatními obyvateli obce, zejména s nejbližšími sousedy. Často se stýkají v rámci rodinných oslav, jsou příbuzensky provázaní. Ve městech, kde je více anonymity,

¹² VESELÁ, J. *Sociologie obcí a regionů*. Pardubice, Univerzita Pardubice, 1998, s. 10

najdeme tyhle vazby zejména v organizovaných zájmových sdruženích, ale již méně v běžném životě. Na venkově je omezená infrastruktura, méně dostupné služby, ale vznikají tu spolky a sdružení, které nabízejí alespoň částečné kulturní, společenské či sportovní vyžití. Otázkou zůstává, kdo tyhle možnosti využívá, zda starousedlíci, či spíše novousedlíci. I zde se potkávají rodiče na rodičovské dovolené a při obecních úřadech jim bývá poskytnuto zázemí k setkávání a aktivitám pro děti. Díky migraci mladých lidí a lidí středního věku za prací do měst zde demograficky převažuje kategorie obyvatel ve věku seniorů. Ti tvoří skupinu obyvatel, která je původním osazenstvem obce. Dobře se znají a také spolu udržují kontakty.

„Venkované nejsou jen nějakým reliktem minulosti, který je ohrožen vyhynutím. Jsou posledním poutem lidstva s matkou zemí. Až jednou nebudou venkované, lidstvo vykolejí, protože bude zbaveno kořenů.“¹³

¹³BLAŽEK,B. *Problémy a výhledy českého venkova*. Libčeves, Praha, ŠOV a nadace Eco Terra, 1997, s. 13

2. Kulturní kvalita života v obci

„Nejvyšší stupeň dosaženého vzdělání je jednou z nejdůležitějších charakteristik kulturní úrovně obyvatelstva kterékoli společnosti.“¹⁴

2.1 Stručná charakteristika obce Železné, infrastruktura obce

Historie obce sahá do 15. století, obec bývala poplužním dvorem, který byl v 18. století zrušen a rozprodán. Rozloha obce činí 235,5 hektarů a nachází se v katastru Jihomoravského kraje, v okrese Brno – venkov, 2 km od spádového města Tišnova. Obec je převážně užívaná k trvalému bydlení. Na původní historickou zástavbu kolem centra obce navazuje zástavba nová, realizovaná v letech 2002 – 2012, čítající přibližně 50 nových rodinných domů. Centrum obce tvoří historická náves s kapličkou, hasičskou zbrojnicí, pomníkem padlým a zeleným prostranstvím s odpočinkovými zónami a historickou lípou, na náves pak navazuje prostranství s budovou obecního úřadu a multifunkčního centra s obchodem se smíšeným zbožím. V obci fungují soukromí zemědělci, včelaři a myslivci, dále pak Hasičský sbor a Klub přátel výtvarného umění.

Infrastruktura, dopravní obslužnost, občanská vybavenost:

V obci je zaveden plyn, elektřina, vodovod a dešťová kanalizace, osvětlení, komunikace, buduje se splašková kanalizace, veřejný mobiliář, je zajištěn svoz komunálního odpadu. Veřejná hromadná doprava je vykonávána autobusy v rámci integrovaného systému JMK. V obci se nachází obchod se smíšeným zbožím, sídlo zde má několik drobných živnostníků a výroba vitamínových preparátů. K dispozici je multifunkční centrum - sportoviště a pro kulturní a společenské akce kulturní dům, v budově obecního úřadu má zázemí obecní knihovna, volnočasová organizace Centrum Ráček, která byla zřízena pod Obecním úřadem za účelem zajištění mimoškolních vzdělávacích, kulturních a společenských, zájmových a sportovních aktivit, zasedací

¹⁴ GIDDENS, A. *Důsledky modernity*. Praha, Sociologické nakladatelství SLON, 1998, s. 94.

místnost s veřejným přístupem na internet, na pozemku obecního úřadu bylo vybudováno hřiště pro menší děti. V současné době probíhá elektronické zpracování nového územního plánu. V obci jsou soukromé pozemky vhodné k další výstavbě rodinných domů a existuje předpoklad, že v horizontu 5 – 10 let vyrostou nová bytová zástavba v další lokalitě obce, kde je nyní orná půda. Podle stávajících propočtů dojde k nárůstu obyvatel z aktuálních 408 na 550, přičemž aktuálně je nejpočetnější věková skupina obyvatel v produktivním věku 18 – 60 let (250 obyvatel).

2.2 Komunitní plán obce Železná a dobrovolnictví

„Co je to lidská komunita? I když je to výtvar pro nás jako společenské tvory zásadní, přesto se nám nyní ve 21. století stále více vzdaluje a uniká nám. Komunitu hledáme prostřednictvím pracovních vztahů, v našich rodinách a na internetu, ale pro mnohé z nás už neexistuje samozřejmý každodenní kontakt s lidmi, kteří žijí kolem nás. Neříkáme jim: „Ahoj, slyšel jsem, že je ti nějak špatně, tak jsem přinesl trochu polévky.“ A přátelství vzniklá při společné práci na obecních projektech jsou už minulostí.“¹⁵

V roce 2006 vytvořilo obecní zastupitelstvo při společném plánování strategický dokument rozvoje obce, který definoval plány obce v oblasti rozvoje materiálního i sociálního a který platí do konce roku 2013. Byl nazván „Strategie rozvoje obce Železná 2007 – 2013“ a definován byl následující vizí:

„Železná je dobrým místem pro život. Podílí se na tom zejména kvalitní bydlení v kvalitním prostředí, dostupné vybavení pro kulturní a sportovní vyžití, odpočinek a volný čas a rozvoj drobného podnikání“.¹⁶

¹⁵ CLARK, S., CLARK, D. *Tvorba vize komunity*. Brno, Nadace Partnerství, 2004, s. 14

¹⁶ *Strategie rozvoje obce Železná*. Strategický dokument. Obec Železná, 2006

Dokument stanovil priority, kterými se bude obec v těchto letech zabývat, a to ve 4 nejdůležitějších oblastech:

- územním rozvojem, budováním a rekonstrukcí materiálního zázemí pro společenské aktivity, provoz obce, obnovou přírodních prostranství v katastru obce
- správou a údržbou stávajícího majetku a podporou současných i nových akcí
- sport, rekreace, odpočinek
- vybudování a obnova splaškové a dešťové kanalizace, komunikací a veřejných prostranství.

Součástí tohoto strategického dokumentu byla priorita číslo 2 a 3, pod kterou lze zahrnout systém komunitního plánování. Jedná se o vytvoření a znovuoobnovení společenských a kulturních aktivit, sociálních služeb a volnočasového vyžití v obci, podpora existujících spolků a sdružení. Odhadované náklady na všechny výše uvedené akce vyčíslilo zastupitelstvo obce na 55 milionů korun, přičemž obec se svými prostředky hodlá podílet ve výši 10%, 90% prostředků očekává z fondů EU.

Na komunitním plánování se prostřednictvím veřejných zasedání obecního zastupitelstva mohou podílet všichni obyvatelé obce. Jestli se tak děje je otázka jiná. Valné většiny veřejných zasedání se mnoho obyvatel obce nezúčastňuje. Je možné, že je to i díky programu, který je dopředu znám na obecní vývěsce a lidé tak mohou posoudit, zda je jejich účast nutná nebo zda nechají rozhodování ve věcech obecních na zástupcích, které si sami zvolili.

Susan Clark ve své příručce pro společné plánování udržitelného rozvoje komunit uvádí následující poznatek: „ *Z vlastní zkušenosti také vím, že většina lidí považuje za čest a dokonce potěšení, když jsou požádáni, aby svým časem a schopnostmi přispěli ke společné práci ve prospěch rozvoje své komunity. Naše životy jsou uspěchanější než kdy v minulosti, ale radost ze společného díla, vyrůstajícího z míst, která milujeme, je balzámem pro naše znavené duše.*“¹⁷

¹⁷ CLARK, S., CLARK, D. *Tvorba vize komunity*. Brno, Nadace Partnerství, 2004, s. 14

Pro práci pro komunitu, pro své spoluobčany a přátele, potřebuje člověk určitou míru altruismu a nezištnosti. Takovou činnost nemůže vykonávat člověk sebestředný a sobecký, jelikož se často jedná o aktivity neplacené, které mají pozitivní dopad na všechny obyvatele komunity. Ten kdo se dobrovolně podílí na společenských a kulturních akcích, tak činí z radosti učinit něco dobrého pro ostatní a z touhy vytvořit krásné místo k žití nejen pro sebe.

„Americký genetik Francis Collins považuje nezištnou pomoc mezi lidmi za tak výjimečný fenomén, že v něm vidí dar od boha. Britský evoluční biolog Richard Dawkins naopak dokazuje, že na první pohled nezištné jednání je ve skutečnosti tak výhodné a ziskné, že se muselo zcela zákonitě vyvinout jako jedna z účinných strategií pro přežití. V konečném důsledku je jedno, jestli má pravdu Collins, nebo Dawkins. V obou případech si můžeme být jistí, že nezištnost nevyhyne, protože je součástí naší přirozenosti.“¹⁸

2.3 Nabídka kulturních a volnočasových aktivit

„Volný čas je jedním z důležitých předpokladů a činitelů formování osobnosti, všestranného rozvoje osobnosti v soudobé společnosti.“¹⁹

V současné době existuje v obci Železná několik zájmových organizací. Největší část společenských a kulturních aktivit zajišťuje volnočasová organizace Centrum Ráček zřízená v roce 2010 pod obecním úřadem, kterou zabezpečují dva zaměstnanci pracující na částečný úvazek. Úlohou centra je zajištění výchovně vzdělávacích aktivit pro děti předškolního a mladšího školního věku, jednorázových akcí pro děti a mládež a tradiční, pravidelně opakované akce určené pro širokou veřejnost z řad obyvatel Železného a přilehlého mikroregionu Porta. Široká nabídka aktivit úměrná velikosti obce je uvedena v příloze č 1. Další organizací, která má v obci devadesátiletou tradici

¹⁸ PETR, J. *Nezištnost se vyplatí*. Psychologie dnes. Praha, Portál, 2011, s. 30

¹⁹ LIŠKA, M. *Proměny v úlohách rodiny při volnočasových aktivitách dětí*. Diplomová práce IMS Brno, 2009, s. 20

je Hasičský sbor Sboru dobrovolných hasičů Železné. Hlavní činností sboru je podpora státního požárního sboru při zásahových akcích, pořádání společenských akcí, výchova mládeže v oddíle mladých hasičů a ekologické aktivity (brigády na obnovu přírodního prostředí, sběr železného šrotu). Neopominutelným spolkem je Klub přátel výtvarného umění, který každoročně pořádá dvě významné výstavy výtvarných děl, přičemž jedna je věnována umělcům z regionu a druhá má nadregionální často i nadnárodní charakter. Svá díla zde prezentují začínající umělci i významní autoři z České republiky a z různých částí světa. Obecní úřad pak zajišťuje zbývající aktivity, které se v obci konají – provoz multifunkčního sportovního hřiště, pořádání koncertů a tradiční akce jako jsou Svatováclavské hody, zájezdy pro seniory, plesy. Existuje zde i cvičení pro ženy, která není oficiálně organizované a díky vstřícnosti obce, která umožňuje užívat obecní kulturní dům, mají místní pro tuto aktivitu vhodné zázemí. Jak dobrovolný spolek hasičů, tak výtvarný spolek jsou řízeny dobrovolníky, lidé, kteří se na konání akcí podílejí, dělají svou práci z nadšení, zdarma. Rovněž aktivity obecního úřadu jsou z velké míry zajišťovány ochotnými občany obce bez nároku na odměnu.

„Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.... Jako hlavní funkce volného času se uvádějí: odpočinek (regenerace pracovní síly), zábava (regenerace duševních sil), rozvoj osobnosti (spoluúčast na vytváření kultury).“²⁰

2.4 Dílčí závěr

Díky rozvoji obce v posledních 10 letech došlo v Železném k několika zásadním změnám. Počet obyvatel vzrostl o více než 20%, vznikla nová zástavba rodinných domů, která navazuje na historické centrum obce a zejména díky poptávce ze strany novousedlíků došlo k rozšíření infrastruktury, služeb a společenských aktivit. Vzniklo nové multifunkční centrum a sportoviště, které nabízí sportovní vyžití, volnočasové aktivity, společenské a kulturní akce pro děti i dospělé napříč generacemi i regionem.

²⁰ LIŠKA, M. *Proměny v úlohách rodiny při volnočasových aktivitách dětí*. Diplomová práce IMS Brno, .2009, s. 20

Snahou nejen současné populační politiky, která by se dala charakterizovat jako sociální a hospodářská politika vlády, je snaha ovlivnit demografickou strukturu obyvatel v zemi, zejména na venkově. Populace ve venkovských oblastech stárne, a pokud nebude docházet k pravidelnému přílivu mladých obyvatel, nebude docházet k hospodářskému růstu venkova. Mladí lidé často z venkova odcházejí za prací a za kulturou a je třeba použít efektivní způsoby, jak je přilákat zpět do vesnic. K tomu slouží programy rozvoje venkova, podporované zejména Ministerstvem pro místní rozvoj a dotační tituly z evropských fondů. Tímto způsobem lze částečně vyrovnat sociální nerovnost v životních podmínkách mezi městem a venkovem, zejména v oblasti kulturního a volnočasového vyžití. Už méně tak lze učinit v dostupnosti vzdělávání a pracovních příležitostí a v oblasti zdravotnictví a služeb.

Oživení sociální struktury venkova věkově nižšími kategoriemi je velmi žádoucí. Děti jsou dnes vnímány jako spotřební a kapitálový statek, jsou našim užitekem i investicí do budoucna (například jako podpora ve stáří), nerovnoměrné rozložení počtu dětí a mladých lidí v produktivním věku v porovnání s věkovou kategorií seniorů má negativní vliv na rozvoj a ekonomiku obcí. I proto je potřeba držet vztahy starousedlíků a imigrantů v rovnováze, protože populace starousedlíků stárne a dochází k jejich poklesu.

„Otázka volného času není pouze předmětem sociologie, ale také národního hospodářství, sociální politiky, průmyslu a dalších oblastí. O volný čas se starají celá průmyslová odvětví, instituce, společnost, které se snaží zaplnit a naplnit možnosti, jež poskytuje volný čas. Jak ukazují empirické výzkumy, volný čas není doplňkem nebo protikladem k práci, ale zcela samostatnou oblastí každodenního života.“²¹

Obec v současné době tvoří nový komunitní plán a zastupitelé obce na březnovém veřejném zasedání vyzvali své spoluobčany, aby přišli s nápady a podněty na aktivity nové a aby vyjádřili své názory a zhodnotili akce provedené v minulém strategickém období. Na základě těchto připomínek bude v roce 2013 vytvořen díky

²¹ VESELÁ, J. *Sociologie obcí a regionů*. Pardubice, Univerzita Pardubice, 1998, s. 20 - 21

společnému plánování nový komunitní plán pro příští období několika let. Vznikne tak novější vize toho, kudy se bude vývoj obce v následujících letech ubírat. Na jeho uskutečnění by se měli podílet všichni obyvatelé obce, každý z nás by se měl snažit zpříjemnit prostředí, ve kterém žijeme a to nejen ve svůj prospěch, ale ve prospěch celé komunity. I když ne vždy je toto jednání všemi oceněno.

*„Kulturní život komunity může být silným zdrojem hrdosti občanů. Umění, divadlo, místní slavnosti a oslavy, to vše odráží a zároveň vytváří sebevědomí komunity a posiluje síť sociálních vazeb uvnitř komunity. Poskytování příležitostí pro zdravý, uspokojující a pozitivní odpočinek a rekreaci všech skupin a zájmů zastoupených v komunitě může pomoci změnit společenské klima obce či města, může je zpříjemnit a zároveň může pomoci budovat vzájemnou úctu, spolupráci a sousedské vztahy.“*²²

*„Náš odpor k sobcům je silný a jsme ochotni se s nimi utkat, i když nám z toho neplyne žádný prospěch a dokonce na své jednání doplácíme.“*²³

²² CLARK, S., CLARK, D. *Tvorba vize komunity*. Brno, Nadace Partnerství, 2004, s. 105

²³ PETR, J. *Nezištnost se vyplatí*. Psychologie dnes. Praha, Portál, 2011, s. 31

3. Sociální kultura života v obci

„V obecné poloze je sociální klima sociologickou kategorií. Je výslednicí působení všech stránek konkrétního sociálního systému. Je typické pro celou společnost, přičemž celospolečenské klima se promítá do sociálního klimatu jednotlivých sociálních i teritoriálních prostorů, které zachovávají určitou specifiku.“²⁴

Sociální klima vesnice tak velmi významně ovlivňuje životní styl obyvatel vesnice, ať už se jedná o vícegenerační bydlení, existenci tradičních hodnot a vztah k vytvořeným hodnotám, nebo silnější soudržnost rodiny, častější neformální kontakty mezi sousedy, činnost spolků a sdružení, až po určitou formu sociální kontroly, která je na venkově podstatně vyšší než ve městech.

3.1 Stručná charakteristika obce Železné, územní osídlení

„V roce 1674 byli v Železném 1 sedlák a 3 chalupníci. O století později bylo ve vsi již 24 domů se 152 obyvateli, v pol. 19. stol. 29 domů se 216 obyvateli. V roce 1933 bylo ve vsi již 64 domů s 295 obyvateli (118 mužů, 104 žen, 73 dětí).“²⁵

V roce 2012 k 1.1. je evidováno v obci Železné 150 domů a 408 obyvatel. Značný podíl na celkovém vzrůstu počtu obyvatel má nová bytová zástavba, kam se v posledních 10 letech přistěhovalo přibližně 70 obyvatel, tj. počet obyvatel žijících trvale v obci tak vzrostl o více než 20%. Obec se díky nové výstavbě rozdělila na tři části: centrální částí obce nadále zůstává historické jádro s původní zástavbou, zcela nová čtvrť vznikla na okraji obce a existuje zde další část obce, kde v jedné ulici stojí po straně jedné původní zástavba rodinných domů a po straně druhé nové bytové jednotky, jež byly postaveny díky suburbanizačnímu trendu v posledních dvaceti letech. V centrální části obce žijí převážně starousedlíci, novousedlíci pak obývají nově vzniklé oblasti, kterou mnozí starousedlíci nazývají „satelit“.

²⁴ VESELÁ, J. *Sociologie obcí a regionů*. Pardubice, Univerzita Pardubice, 1998, s. 14

²⁵ www.zelezne.cz

„Každá obec má svou scénu a své zákulisí. Scénou bývá centrum – náves nebo náměstí - , kde se lidé setkávají o trzích a svátcích a kde stojí větší část nejvýstavnějších budov. Zákulisím města jsou jeho okrajové čtvrti, které vznikly buď v údobí dravého růstu směrem do okolní volné krajiny, nebo tím, že rozlévající se město zalilo přilehlou vesnici.“²⁶

3.2 Starousedlíci versus novousedlíci

„Z výše uvedených rozdílů v sociální struktuře přistěhovaných a starousedlíků může docházet k sociální polarizaci, kterou lze sledovat také porovnáním způsobu bydlení starých a nových obyvatel obce. Rozdílná je architektura domů i jejich fyzický stav. Způsob bydlení do velké míry koresponduje se sociálním statutem obyvatel a vypovídá o jejich životním stylu. Obě skupiny obyvatel mají také odlišný rytmus dne: různí se začátek a trvání pracovní doby nebo doba strávená doma nebo na zahradě. Noví obyvatelé mají ve srovnání se starousedlíky odlišné názory a postoje, které někdy zapříčiňují různé pohledy na budoucí rozvoj obce. V některých případech může vést soužití polarizovaných skupin ke vzniku sociálního napětí a vytvářet prostor pro vznik potenciálních rozporů či konfliktů.“²⁷

Díky vyšší občanské angažovanosti novousedlíků může docházet k rozporům, zejména v oblasti společenských a kulturních aktivit. Obyvatelé z měst jsou zvyklí na poměrně širokou škálu možností jak trávit volný čas a tak očekávají dobrou občanskou vybavenost a infrastrukturu. Jsou ochotni se podílet na vzniku nových aktivit a to může být zdrojem konfliktů se starousedlíky, pro které tyto změny mohou být razantní, často nepotřebné. Starousedlíci nezdědka odmítají novousedlíky přijmout, případně si k nim zachovávají dlouhou dobu odstup. Podle mínění většiny starousedlíků se nově příchozí může stát tehdy starousedlíkem, až jeho rodina v místě žije několik generací – občas je slyšet názor, že 100 let je optimální. Tento střet dvou sociálních skupin může zdatelně narušit sociální klima vesnice a její vývoj tak touto obtížnou situací může stagnovat.

²⁶ BLAŽEK, B. *Problémy a výhledy českého venkova*. Libčeves, Praha, ŠOV a nadace EcoTerra, 1997, s. 13

²⁷ BOHÁČKOVÁ, P. *Současné proměny života ve městě a na venkově*. Diplomová práce IMS Brno, 2010, s. 45

Oproti zvýšenému výskytu konfliktních vztahů mezi starousedlíky a novousedlíky lze postavit vztahy nově vznikající a to v oblasti suburbii. Obyvatele nových čtvrtí spojuje několik podstatných prvků:

- jsou to mladé rodiny s malými dětmi, často jsou ženy na rodičovské dovolené
- mají středoškolské či vyšší vzdělání
- profesně jsou soustředěni ve městech
- společensky a kulturně se více vyžívají ve městech, kde tráví většinu svého volného času, často mají podobné zájmy
- jejich děti navštěvují stejná školská zařízení a zájmové organizace.

Díky těmto společným ukazatelům jsou jejich sociální vazby jiné, než jaké jsou kontakty mezi starousedlíky a novousedlíky. Podobají se tak sousedské soudržnosti starousedlíků s tím, že nejsou tak hluboké, novousedlíci si přes dobré vztahy s okolím zachovávají poměrně vyšší soukromí než je zvykem mezi původními obyvateli obce. Způsob života, který je charakterizuje tak nelze nazvat ani městským, ani venkovským.

„Významnou roli při navazování těchto vztahů hraje fyzická a sociální vzdálenost obou skupin obyvatel. Fyzickou vzdáleností se rozumí míra prostorové izolace nové zástavby od staré části obce. Sociální vzdálenost je daná rozdílnostmi v socio-demografických charakteristikách jednotlivců. Z provedených výzkumů vyplývá, že sociální vzdálenost představuje silnější bariéru pro navazování kontaktů. K překonání fyzického oddělení nové zástavby obvykle dochází snadněji. Obecně navazování kontaktů mezi obyvateli jedné lokality významně ovlivňuje také přítomnost a kvalita veřejných prostor a míst setkávání.“²⁸

²⁸BOHÁČKOVÁ, P., *Současné proměny života ve městě a na venkově*. Diplomová práce IMS Brno, 2010, s. 49

3.3 Soužití všech obyvatel v obci

Sociální prostředí obcí v zázemí velkých měst velmi ovlivňuje sociální skladba nově přistěhovaných obyvatel: věk, dosažené vzdělání, ekonomická aktivita, rodinný status a také místa odkud se stěhují. Obecně lze říci, že se sem stěhuje mladé obyvatelstvo s výrazně vyšším sociálním statutem, které charakterizují vyšší příjmy a vyšší vzdělání.“²⁹

Obec je pomyslnými hranicemi rozdělena na tři obytné čtvrti. Díky nové zástavbě rodinných domů vznikla v Železném nová obytná čtvrť, která sestává z přibližně 50 nových bytových jednotek, převážně jde o mladé rodiny, kdy průměrný věk většiny majitelů nově postavených nemovitostí se pohybuje v rozmezí 30 - 55 let. Ve většině těchto nových domácností žijí 3 – 4 členné rodiny, přičemž velkou skupinu tvoří děti od 0 do 15 let. Marginální skupinu obyvatel v nové zástavbě pak tvoří páry ve věku vyšším než 55 let, často v důchodovém věku, které si tu vybuodovali zázemí po přestěhování z blízkého rušného Brna. Naopak v původní zástavbě rodinných domů v centru obce a v přilehlých uličkách žijí v současné době převážně starousedlíci, senioři, starší ženy či manželské páry. Některé z domů na návsi jsou pak využívány pouze jako chalupy. Ve třetí části obce žijí částečně mladí manželé v nových rodinných domech, ve staré zástavbě seniorské páry a rodiny s odrostlými dětmi.

„Nižší saturace vesnic kulturními a zábavními zařízeními orientuje vesnického obyvatele dílem na domov, dílem na sousedské kontakty. Znamená to soustavné utužování nejen sousedské, ale i rodinné pospolitosti.“³⁰

Budeme-li podrobněji zkoumat sociální vazby a sousedské vztahy, pravděpodobně dojdeme k závěru, že sociální klima vesnice velmi ovlivňuje přítomnost novousedlíků, jejich životní styl a požadavky na vybavenost obce, které si s sebou

²⁹ BOHÁČKOVÁ, P., *Současné proměny života ve městě a na venkově*. Diplomová práce IMS Brno, 2010, s. 46

³⁰ VESELÁ, J. *Sociologie obcí a regionů*. Pardubice, Univerzita Pardubice, 1998, s. 20 – 21

přinášejí z větších měst. Sjednotit zájmy obou skupin je pak velmi obtížné, neboť co novousedlíci považují za nutnost, samozřejmost, bývá pro starousedlíky zbytečný rozmar a naopak jakékoliv zásahy do původních aktivit a stavu věcí v obci berou starousedlíci jako namířené proti jejich osobám. Nutností je v rámci komunitního plánování vycházet vstříc oběma skupinám dle možností obce tak, aby se postupně uspokojily zájmy většiny obyvatel obce a nikdo se necítil dlouhodobě ukřivděn. Ovšem toto jednání je téměř uměním, kdy je nutný nadhled, ochota a objektivita všech, kteří se na společném rozvoji obce podílejí.

„Ve městě je velmi oslabena jednak sociální posila, jednak sociální kontrola ze strany širšího příbuzenstva a sousedů.... Na venkově je každý zasazen ve své místní síti, všichni ho znají a sledují jeho vývoj, vědí o jeho problémech – a on tudíž má u koho se dovolávat pomoci.“³¹

3.4. Dílčí závěr

„Soused je člověk, u kterého nemusíte váhat, které patro zmáčkout, když k vám nastoupí do výtahu. Neostýcháte se přijít si od něj půjčit vrtačku, Vaše děti ho pozdraví a on ví, jak se jmenují a ke komu patří.“³²

Sousedské vztahy tvořily na vesnici po staletí tepnu života, kterou proudilo vše, co se v obci dělo. Na jedné straně byly životní oporou, na straně druhé omezujícím faktem. Pokud vám bylo zle, nenechali vás v tom susedi samotného, ale pokud jste tropili hlouposti, vyslechli jste si od nich názory bez nějakých ohledů a příkras. Obecní mínění mělo váhu a moc. Problémy se řešily v hospodě nebo přímo na ulici. Dnes se lidé více uzavírají do sebe a hlídají si své soukromí nejen ve městech, ale i na vesnicích. Být susedem vyžaduje totiž snahu, úsilí. Ale přesto, že dnes mají lidé možnost si pro vajíčka zajet i v neděli do blízkého supermarketu nebo půjčit si sekačku na trávu v půjčovně, tak i dnes někteří chodí s prosbou raději za svým susedem a sami pomoc

³¹ BLAŽEK, B. *Problémy a výhledy českého venkova*. Libčeves, Praha, ŠOV a nadace Eco Terra, 1997, s. 36

³² JEDELSKÁ, E. *Sousedské vztahy: zanikají nebo jen mění podobu?* Psychologie dnes, Praha, Portál, 2010, s. 26-29

nabídnou, mají tak pocit, že si jsou blíží. K sousedství musíme vychovávat už naše děti, měly by odmalička svoje sousedy znát, pozdravit, respektovat je, měly by umět poděkovat. Jedině tak mohou navázat celé rodiny na jemnou síť sousedských vztahů.

„V lidské sociální zkušenosti se vždy promítá kultura, v níž člověk vyrůstá a již je utvářen.“³³

³³ VÍZDAL, F. *Sociální psychologie I.*, Brno, IMS, 2010, s. 50

4. Empirická část

4.1 Cíl a realizace šetření, stanovení hypotéz

Cílem sociologického výzkumu je ověřit níže uvedené hypotézy. Sestavení dotazníku pro mne bylo důležité, abych mohla říci, jaké informace a jaká data chci zjistit. Chtěla jsem vědět, zda se do společenského dění v obci zapojují spíše starousedlíci nebo novousedlíci, jaké je sociální klima ve vsi díky vysokému přírůstku novousedlíků, jaké jsou sousedské vztahy mezi obyvateli obce a zda je místní nabídka volnočasových, sportovních a kulturních aktivit dostačující pro všechny obyvatele v obci, kdo je více využívá, zda novousedlíci či starousedlíci.

Hypotéza č. 1:

V obci mají lidé dobré sousedské vztahy.

Hypotéza č. 2:

Obyvatelé obce Železné považují nabídku volnočasových aktivit v obci jako velmi dobrou, pestrou.

Hypotéza č. 3:

Novousedlíci využívají společenské a kulturní nabídky v obci více než starousedlíci.

Hypotéza č. 4:

Na společenských a kulturních aktivitách v obci se podílejí z větší části starousedlíci.

4.2 Metoda šetření, vzorek respondentů

Metodou sociologického výzkumu jsem zvolila kvantitativní výzkum, jako výzkumný nástroj jsem použila dotazníkové šetření. Vytvořila jsem dotazník s dvaceti uzavřenými a otevřenými otázkami (příloha č. 2), kde jsem se respondentů dotazovala na základní tvrdá data (pohlaví, věk, vzdělání) a dále na specifické informace, měkká

data, týkající se jejich postojů a názorů na život v obci, kde bydlí (jak dlouho v obci žijí, jaké vazby mají se svými sousedy, jestli jsou spokojeni s aktivitami v obci). Dotazník jsem nejdříve rozeslala e-mailem vzorku o 5 respondentech, abych ověřila jeho smysluplnost, srozumitelnost pro dotazované a vhodné sestavení a návaznost otázek. Samotným výzkumným vzorkem byl reprezentativní výběr respondentů - dotazník jsem rozeslala v tištěné formě do všech domů v obci s poznámkou, že prosím o vyplnění dotazníku v tištěné či elektronické formě a uvedla podrobnosti kde tak mohou učinit a kde ho odevzdat. Do každé domácnosti jsem dala jeden dotazník s informací, že ostatní členové rodiny mohou vyplnit dotazník na internetových stránkách a uvedla jsem příslušnou adresu. Možnost vyjádřit se k danému tématu dostal tedy každý obyvatel obce nad 15 let. Na závěr dotazník jsem uvedla časový termín, do kdy je třeba vyplněný dotazník odevzdat a kde s informací, že pokud tak do daného data neučiní, osobně vyberu dotazníky v uvedeném termínu. Po 14 dnech jsem shromáždila všechny vyplněné dotazníky a provedla analýzu dat.

4.3 Výsledky šetření a analýza dat

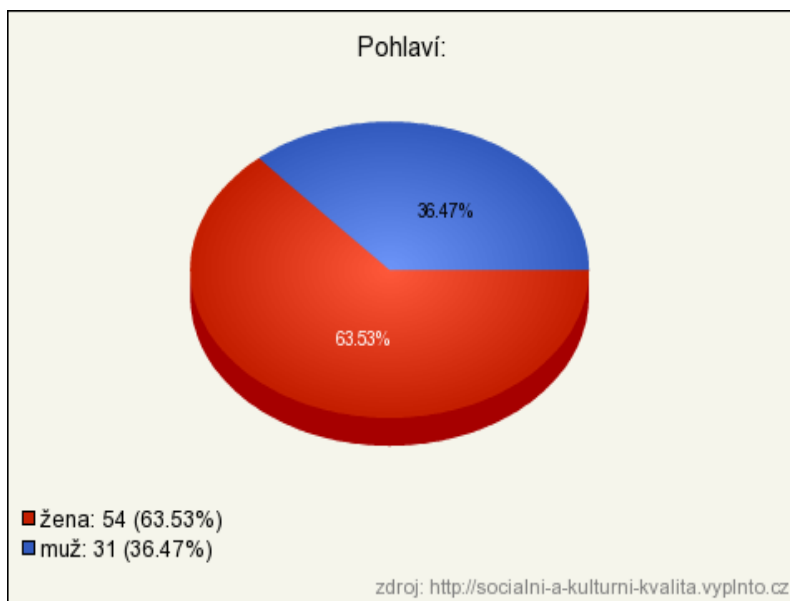
Ze 150 kusů roznesených dotazníků v obci se mi vrátilo 85 kusů. 18 dotazníků bylo vyplněno elektronicky, ostatní v tištěné formě. V obci je 150 domů a 408 obyvatel, z toho 58 obyvatel jsou děti do 15 let a 20 obyvatel se v obci trvale nezdržuje. V některých domácnostech pojali vyplňování dotazníku jako rodinné stanovisko, které vyjadřuje názory všech členů domácnosti. Počet vrácených dotazníků ovlivnila i skutečnost, že jsem je sama v jednotlivých rodinách vybírala a ne vždy se mi podařilo obyvatele zastihnout nebo nebyli ochotni dotazník vyplnit.

Dotazníky jsem zadala k elektronickému zpracování do internetové dotazníkové služby na internetových stránkách www.vyplnto.cz, kde jsem získala výsledné grafické zpracování získaných dat. Konečnou analýzu dat jsem provedla díky srovnání ve formě kontingenčních tabulek a ze získaných výsledků jsem vyvodila patřičné závěry a potvrdila či nepotvrdila jsem mnou stanovené hypotézy.

Je třeba uvést, že výsledky mého sociologického výzkumu jsou zřetelně ovlivněny několika fakty:

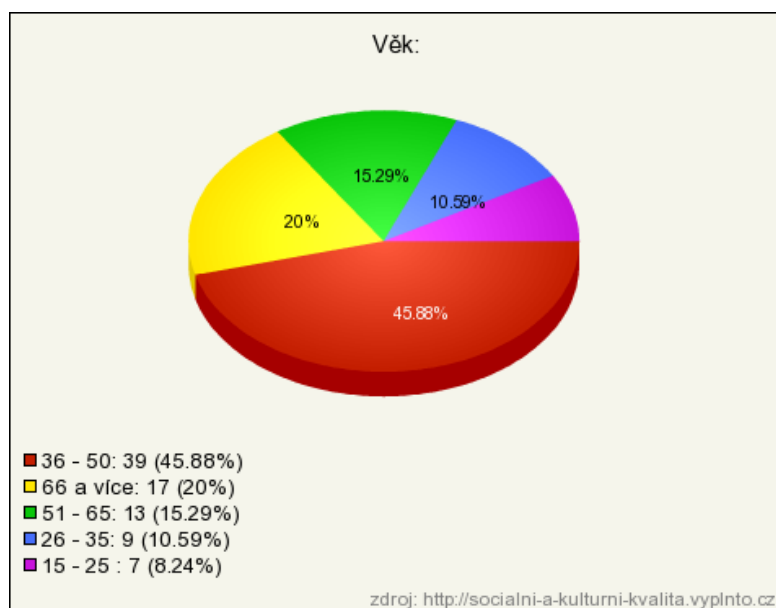
- 1) *pohlavím dotázaných – na dotazník odpovědělo více žen (63,53%) než mužů (36,47%)*

graf č. 1

- 2) *věkem dotázaných – nejvíce respondentů bylo ve věku 36- 50 let – 45,88%*

graf č. 2

3) téměř polovina dotázaných jsou novousedlíci přistěhovaní v posledních 5 - 10 letech a další čtvrtina do 5 let, celkem je to 63,53% Lze se pouze dohadovat, že novousedlíci byli více ochotni na dotazník odpovědět, než starousedlíci.

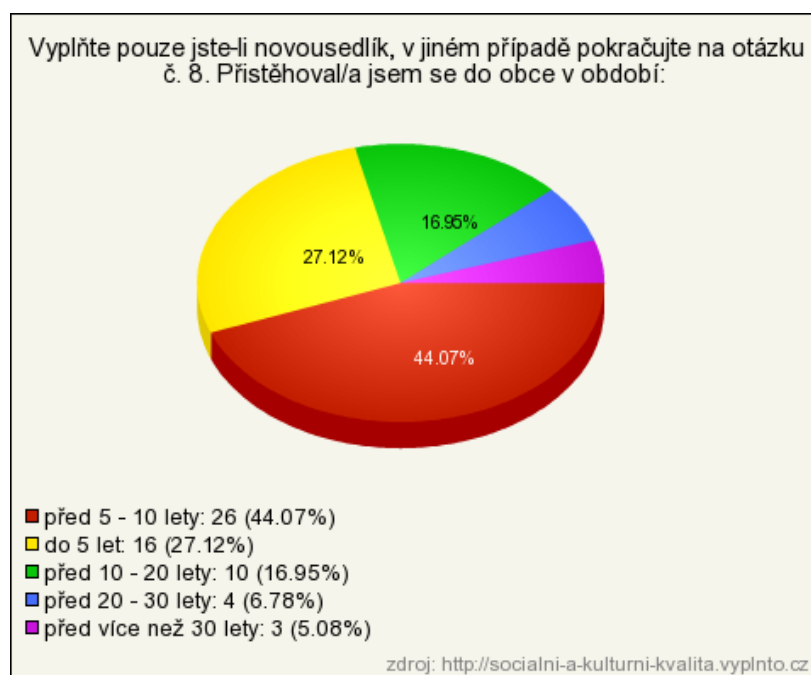
Budeme nejdříve specifikovat, kdo se v tomto výzkumu označil novousedlíkem a kdo starousedlíkem a to podle výsledků odpovědí na otázky 5, 6, 7:

5. Vyplňte pouze, jste-li novousedlík, v jiném případě pokračujte na otázku č. 8. Přistěhoval/a jsem se do obce v období:

Nepovinná otázka, respondent mohl zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
před 5 - 10 lety	26	44.07%	30.59%	✓ ✗
do 5 let	16	27.12%	18.82%	✓ ✗
před 10 - 20 lety	10	16.95%	11.76%	✓ ✗
před 20 - 30 lety	4	6.78%	4.71%	✓ ✗
před více než 30 lety	3	5.08%	3.53%	✓ ✗

graf č. 3

Novousedlíci v Železném jsou z necelé poloviny lidé, kteří se přistěhovali v období před 5-10 lety, další čtvrtina novousedlíků se přistěhovala v době do 5 let nazpátek.

6. Vyplňte pouze, jste-li novousedlík, v jiném případě pokračujte na otázku č. 8. Žil/a jsem předtím:

Nepovinná otázka, respondent mohl zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
v malém městě do 10000 obyvatel	34	57.63%	40%	✓
v obci do 500 obyvatel	13	22.03%	15.29%	✓
ve velkém městě (okresním, krajském) od 20.000	12	20.34%	14.12%	✓

graf č. 4

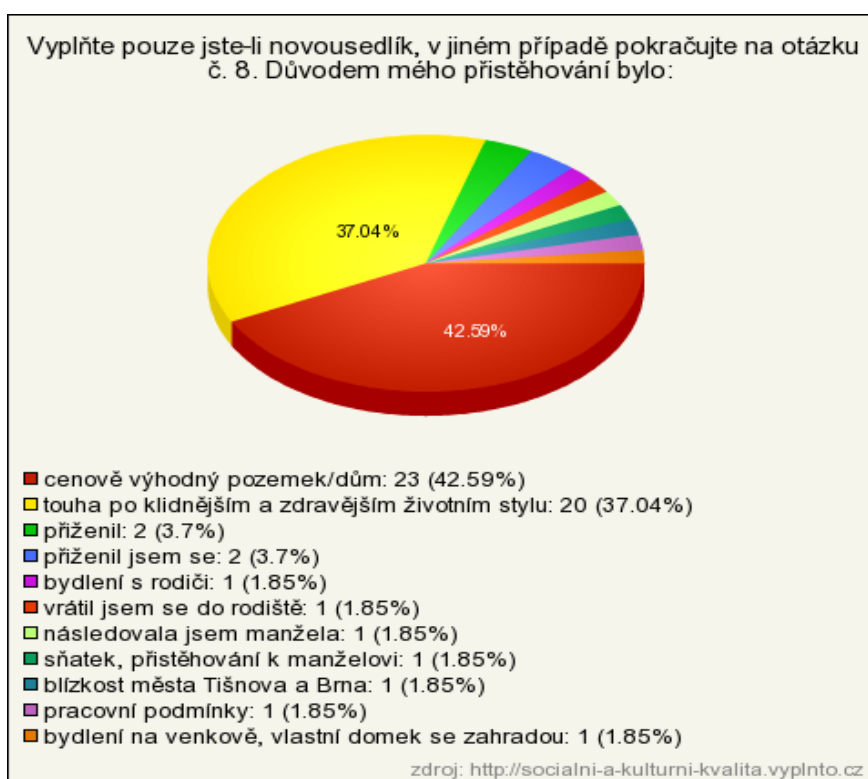
Většina novousedlíků dříve žila v malém městě do 10 000 obyvatel.

7. Vyplňte pouze, jste-li novousedlík, v jiném případě pokračujte na otázku č. 8. Důvodem mého přistěhování bylo:

Nepovinná otázka, respondent mohl zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
cenově výhodný pozemek/dům	23	42.59%	27.06%	✓ ✗
touha po klidnějším a zdravějším životním stylu	20	37.04%	23.53%	✓ ✗
přiznal	2	3.7%	2.35%	✓ ✗
přiznal jsem se	2	3.7%	2.35%	✓ ✗
bydlení s rodiči	1	1.85%	1.18%	✓ ✗
vrátil jsem se do rodiště	1	1.85%	1.18%	✓ ✗
následovala jsem manžela	1	1.85%	1.18%	✓ ✗
sňatek, přistěhování k manželovi	1	1.85%	1.18%	✓ ✗
blízkost města Tišnova a Brna	1	1.85%	1.18%	✓ ✗
pracovní podmínky	1	1.85%	1.18%	✓ ✗
bydlení na venkově, vlastní domek se zahradou	1	1.85%	1.18%	✓ ✗

graf č. 5

Nejčastějším důvodem pro přestěhování se do Železného bylo pro novousedlíky využití nabídky cenově výhodného pozemku či domu. Druhým neméně důležitým

důvodem byla také jejich touha po klidnějším a zdravějším životním stylu. Jako další důvody pro stěhování se do Železného místní novousedlíci uvedli: přiznal jsem se... atd.

4) u otázek číslo 15 a 17 směli respondenti označit až tři odpovědi

15. Volný čas trávím nejčastěji těmito aktivitami:

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
domácí práce a chalupaření (kutilství, chov zvířat, s rodinou (doma, výlety, sport)	52	65%	61.18%	✓
kulturní činnost (četba, návštěva divadla, kina, sportovní činnost (rekreační sport, klubová	28	35%	32.94%	✓
práce s počítačem, sledování TV, poslech hudby	17	21.25%	20%	✓
sebevzdělávání (jazykové, výtvarná činnost, společenské vyžití (návštěva restaurací, klubů, motorismus (auta, motocykly)	12	15%	14.12%	✓
zájmové aktivity (kroužky, zájmové či ekologické	2	2.5%	2.35%	✓

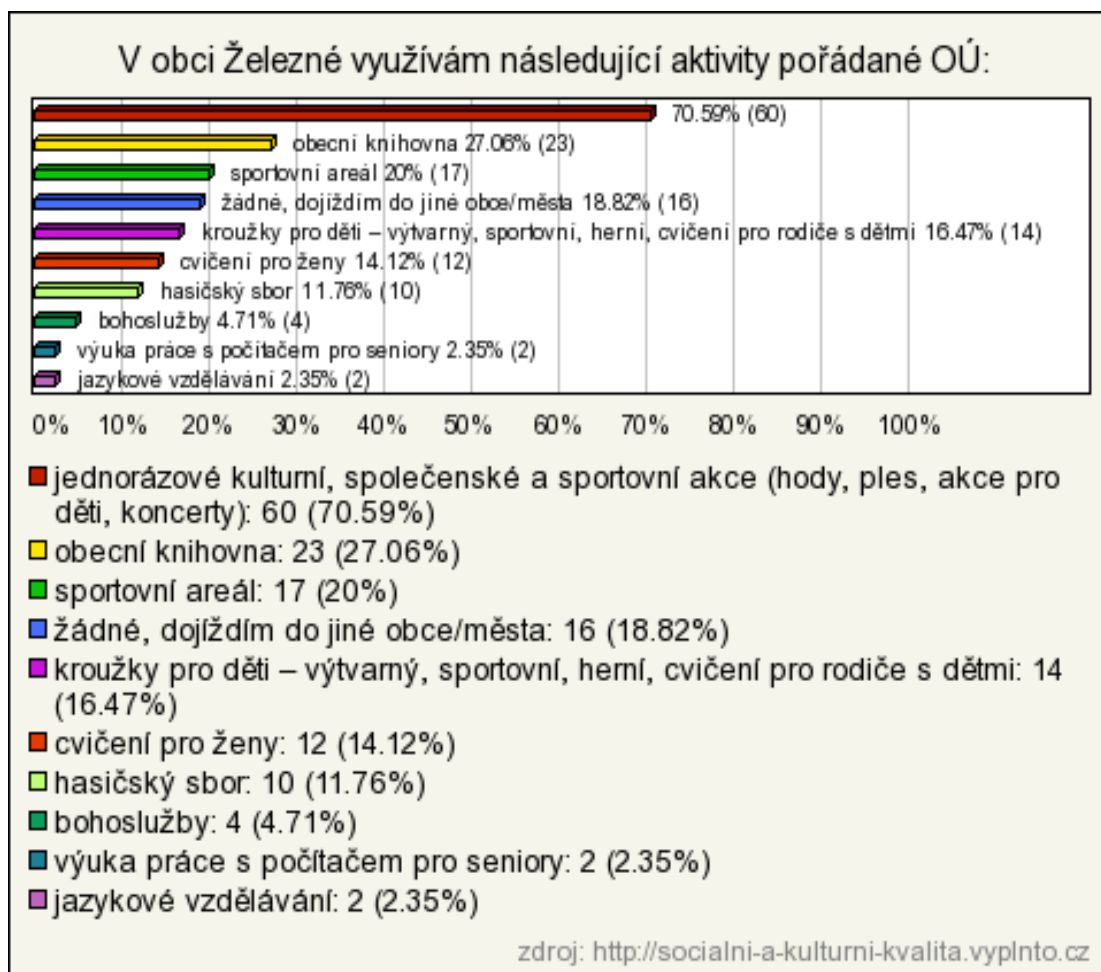
graf č. 6

17. V obci Železné využívám následující aktivity pořádané OÚ:

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
jednorázové kulturní, společenské a sportovní akce	60	70.59%	70.59%	✓
obecní knihovna	23	27.06%	27.06%	✓
sportovní areál	17	20%	20%	✓
žádné, dojíždím do jiné obce/města	16	18.82%	18.82%	✓
kroužky pro děti – výt, sportovní, herní, rodiče s dětmi	14	16.47%	16.47%	✓
cvičení pro ženy	12	14.12%	14.12%	✓
hasičský sbor	10	11.76%	11.76%	✓
bohoslužby	4	4.71%	4.71%	✓
výuka práce s počítačem pro seniory	2	2.35%	2.35%	✓
jazykové vzdělávání	2	2.35%	2.35%	✓

graf č. 7

Veškeré odpovědi bylo možno posuzovat z několika hledisek. U každé hypotézy lze zohlednit věk a pohlaví respondentů, jejich vzdělání a fakt, zda se jedná o starousedlíka či novousedlíka. Dalo by se tak zjistit, jaké jsou sousedské vztahy mezi novousedlíky a starousedlíky, rovněž bychom mohli odpovědět na hypotézu číslo 2 s ohledem na rozdělení na novousedlíky a starousedlíky nebo zohlednit vztah vzdělání či věku a sociálních vazeb. Pro celkový pohled na situaci v obci jsem však použila získaná data obecně, byť ovlivněná výše uvedenými faktory. Bližší rozbor jednotlivých otázek by však zřejmě ukázal, že zejména fakt, zda respondent byl či nebyl novousedlík/starousedlík ovlivňuje sociální klima a aktivity v obci.

4.4 Grafické znázornění šetření

Hypotéza č. 1

V obci mají lidé dobré sousedské vztahy.

Jak zhodnotíme „dobrý“ sousedský vztah? Na základě čeho určíme, že je vztah dobrý? Budeme brát v úvahu názor všech obyvatel, kteří odpověděli na dotazník. Dobrý sousedský vztah můžeme posoudit podle toho, že:

- z otázky č. 8 vybrali odpověď:

- a) znám velmi dobře, jsme přátelé, trávíme spolu volný čas
- b) znám velmi dobře, vycházíme spolu, ale netrávíme spolu volný čas

- z otázky č. 9 vybrali odpověď:

- a) znám velmi dobře všechny
- b) znám, ale některé jen „od vidění“
- c) znám dobře pouze starousedlíky
- d) znám dobře pouze novousedlíky

- z otázky č. 10 vybrali odpověď:

- a) ano, kdykoliv, v čemkoliv
- b) ano, v nutném případě
- c) ano, ale pouze nejbližší sousedy

8. Své nejbližší sousedy:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
znám velmi dobře, vycházíme spolu, ale	47	55.29%	55.29%	✓
znám velmi dobře, jsme přátelé, trávíme spolu	19	22.35%	22.35%	✓
znám, ale nevím o nich nic bližšího, zdravíme se	18	21.18%	21.18%	✓
znám, nezdravíme se	1	1.18%	1.18%	✓

graf č. 8

Více než polovina (55,29%) všech dotázaných zná své **nejbližší sousedy** velmi dobře, vychází s nimi, ale netráví s nimi volný čas. Téměř čtvrtina obyvatel má se svými sousedy velmi dobré vztahy a dokonce spolu tráví volný čas. Zbývá čtvrtina obyvatel své sousedy sice zná, ale neví o nich nic bližšího.

77.64% odpovědí lze považovat jako splňující podmínku dobrých sousedských vztahů.

Vycházíme-li ovšem z poznatku, že obec je územně rozdělena na původní část – starousedlíky a no novou část – novousedlíky, jsou pro obě skupiny „tí nejbližší sousedi“ právě takto rozděleni: pro starousedlíky starousedlíci a pro novousedlíky novousedlíci. Nelze tedy říci zcela jednoznačně, že by spolu velmi dobře vycházeli lidé napříč těmito skupinami.

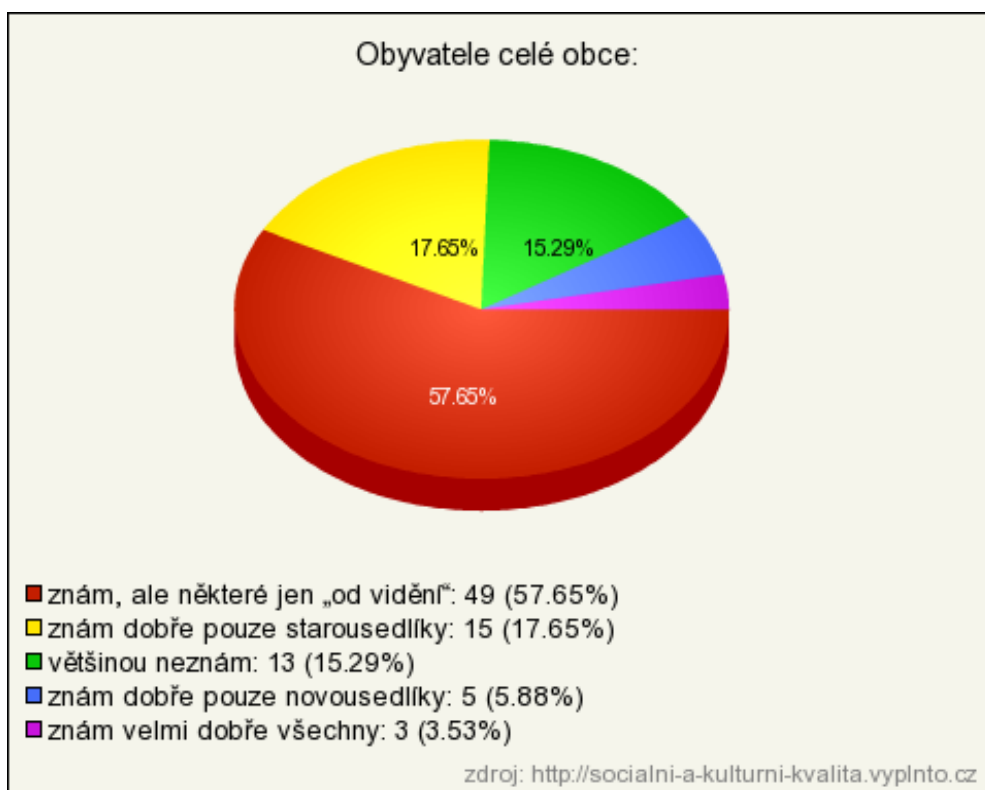
Velmi podobné je to u otázky č. 9, zde respondent odpovídá, zda zná obyvatele **celé obce**. Za pozitivní odpověď lze označit všechny odpovědi vyjma odpovědi „většinou neznám“.

9. Obyvatele celé obce:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
znám, ale některé jen „od vidění“	49	57.65%	57.65%	
znám dobře pouze starousedlíky	15	17.65%	17.65%	
většinou neznám	13	15.29%	15.29%	
znám dobře pouze novousedlíky	5	5.88%	5.88%	
znám velmi dobře všechny	3	3.53%	3.53%	

graf č. 9

Zde se situace podobá výsledkům šetření u otázky č. 8, kdy více než polovina (57,65%) obyvatel zná občany celé obce, ale některé jen zběžně, 17, 65% zná starousedlíky a 5,88% zná dobře novousedlíky. Pouze 3,53% občanů uvedlo, že zná dobře všechny obyvatele obce. *Celkem lze za kladnou odezvu považovat 84,71% odpovědí.*

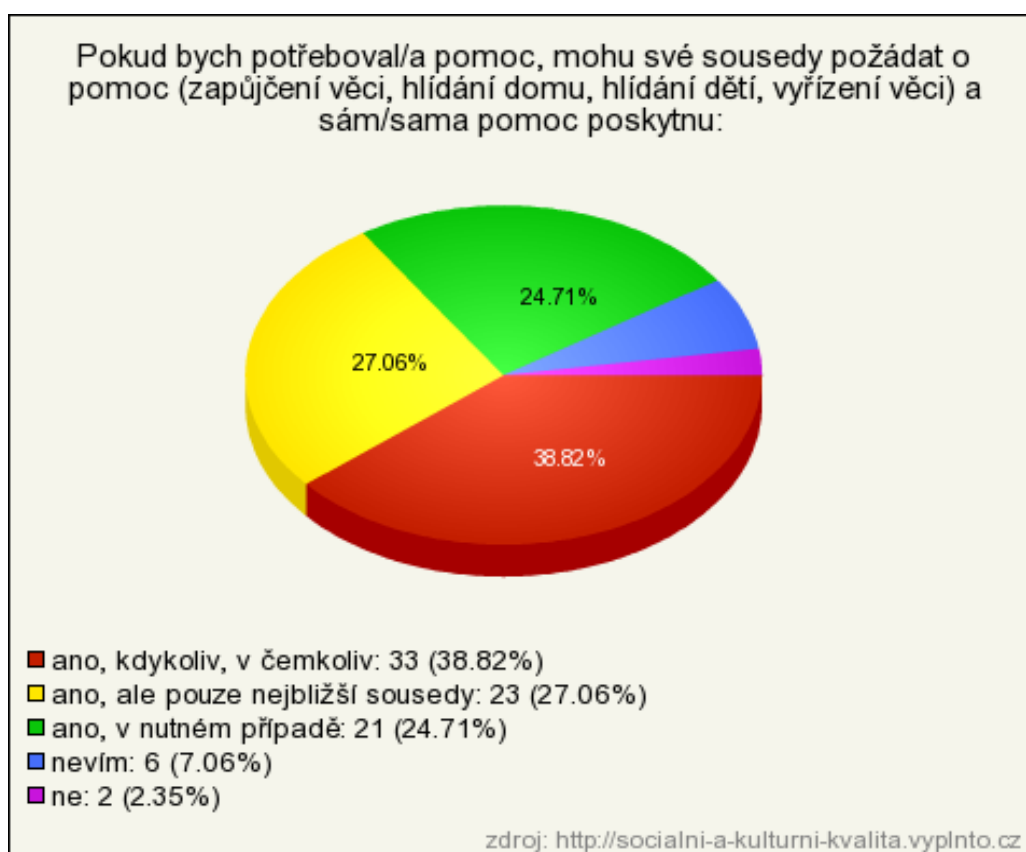
Dalším ukazatelem „dobrých sousedských vztahů“ mohou být odpovědi na otázku č. 10, kde respondenti odpovídají na otázku, zda se mohou své sousedy požádat o pomoc a zda ji sami poskytnou.

10. Pokud bych potřeboval/a pomoc, mohu své sousedy požádat o pomoc (zapůjčení věci, hlídání domu, hlídání dětí, vyřízení věci) a sám/sama pomoc poskytnu:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
ano, kdykoliv, v čemkoliv	33	38.82%	38.82%	✓ ✗
ano, ale pouze nejbližší sousedy	23	27.06%	27.06%	✓ ✗
ano, v nutném případě	21	24.71%	24.71%	✓ ✗
nevím	6	7.06%	7.06%	✓ ✗
ne	2	2.35%	2.35%	✓ ✗

graf č. 10

U této otázky kladně odpovědělo 90,59% respondentů.

A jak to je tedy s vyhodnocením kvality sousedských vztahů? **Vezmeme-li v úvahu výsledné součty, lze říci, že více než dvě třetiny respondentů (80%) v obci považují své sousedské vztahy za velmi dobré či vyhovující.**

Hypotéza č. 2

Obyvatelé obce Železné považují nabídku volnočasových aktivit v obci jako velmi dobrou, pestrou.

Výsledek zjistíme podle odpovědí na otázku č. 18. Vezmeme zde opět absolutní podíl všech dotazovaných bez bližší specifikace podle pohlaví, věku, vzdělání a rozdělení na starousedlíky a novousedlíky.

18. Nabídka aktivit v obci je dle mého názoru:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
velmi dobrá, pestrá	38	44.71%	44.71%	✓ ✗
dostačující	33	38.82%	38.82%	✓ ✗
nevím, nedokážu zhodnotit	13	15.29%	15.29%	✓ ✗
základní	1	1.18%	1.18%	✓ ✗

graf č. 11

I přesto, že většina dotazovaných považuje nabídku za velmi dobrou a pestrou, uvítali by v obci i některé další aktivity – viz odpovědi na otázky číslo 19 a 20:

19. V obci bych uvítal/a následující volnočasové aktivity:

20. Máte-li nějaké náměty nebo připomínky k tomuto dotazníku, prosím, uveďte je:

Nepovinná otázka, respondent mohl napsat odpověď vlastními slovy.

Akce pro občany za účelem více se poznat /grilování, maškarní atd.)
Častěji využívat službu sms zpráv
Jsem velmi příjemně překvapena aktivitami v obci, od centra Ráček, přes cvičení pro ženy i jiné akce v KD, vzhledem k tomu, že je to tak malá obec. Děkuji. Ať se i nadále daří.
Jsou dostatečné
Myslím, že aktuálně je nabídka volnočasových aktivit v obci na vysoké úrovni oproti předchozím letům a je to zásluhou zaměstnanců centra Ráček.
Nestíhám ani to, co se děje :-)
Stávající stačí
Tenis, basketbal nebo fotbal pro děti
Více akcí i jednodenních pro větší děti (11 - 16 let)
Kvalitní dětské hřiště

Hypotéza č. 3

Novousedlíci využívají společenské a kulturní nabídky v obci více než starousedlíci.

Samotná hypotéza číslo 3 se dá ověřit z odpovědí na otázky 11 a 12. Tuto hypotézu bylo ovšem nutné rozdělit podle toho, kteří občané využívají jednorázové a kteří pravidelné akce. Rozlišila jsem, zda novousedlíky zajímají spíše pravidelné nebo jednorázové akce a totéž rozlišení jsem provedla u starousedlíků.

11. Pokud obec pořádá jednorázovou kulturní, společenskou či sportovní akci:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
pokud mi vyjde čas, většinou se jí zúčastním	30	35.29%	35.29%	✓
vybírám si jen akce, které mne zajímají	19	22.35%	22.35%	✓
zúčastňuji se pouze výjimečně	18	21.18%	21.18%	✓
ne, nenavštěvuji žádné akce v obci	11	12.94%	12.94%	✓
pravidelně se zúčastňuji, nenechám si žádnou	7	8.24%	8.24%	✓

graf č. 12

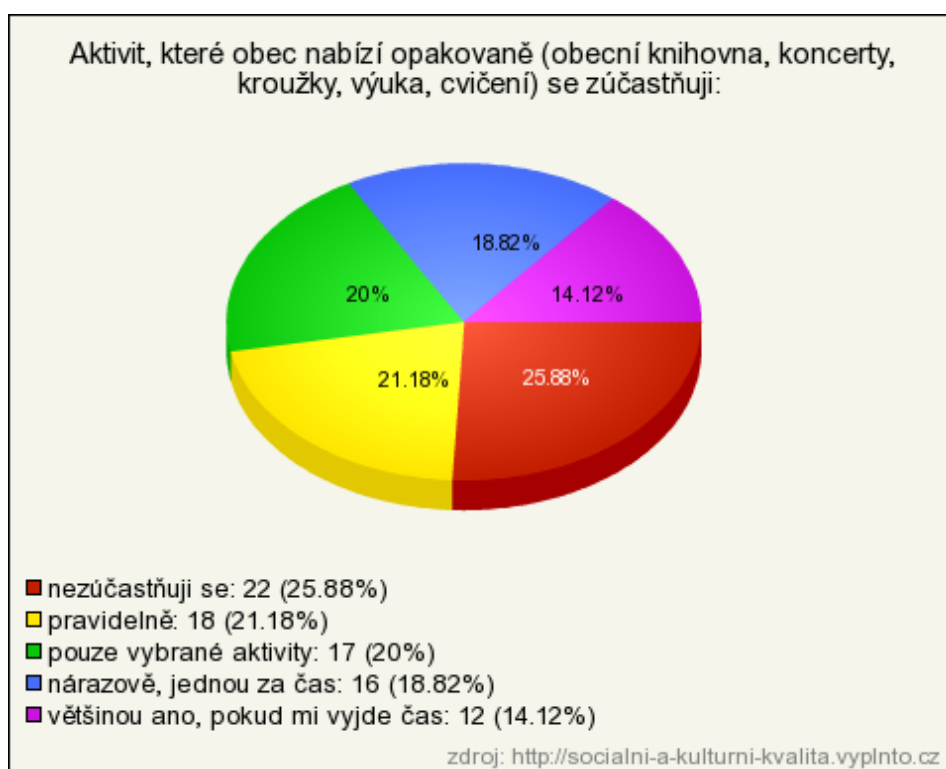

12. Aktivit, které obec nabízí opakovaně (obecní knihovna, koncerty, kroužky, výuka, cvičení) se zúčastňuji:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
nezúčastňuji se	22	25.88%	25.88%	✓ ✗
pravidelně	18	21.18%	21.18%	✓ ✗
pouze vybrané aktivity	17	20%	20%	✓ ✗
nárazově, jednou za čas	16	18.82%	18.82%	✓ ✗
většinou ano, pokud mi vyjde čas	12	14.12%	14.12%	✓ ✗

graf č. 13

Zde vyhodnocujeme nejen, zda se obyvatelé zúčastňují jednorázových či opakovaných aktivit, ale také to, kdo společenské a kulturní aktivity více využívá – zda novousedlíci či starousedlíci. Pro vyhodnocení používám kontingenční tabulky, viz příloha č. 3 a příloha č. 4.

Z obyvatel obce, kteří se zúčastňují jednorázových aktivit, je 58% starousedlíků a pouze 28% novousedlíků. Naopak pravidelných aktivit se zúčastňuje 72% novousedlíků a pouze 27% starousedlíků. Vyhodnocením podle těchto kontingenčních tabulek jsem došla k následujícímu závěru: starousedlíci se zúčastňují jednorázových aktivit, ale o pravidelné aktivity příliš zájem nemají a novousedlíci se zúčastňují zejména vybraných pravidelných aktivit.

Nelze tedy jednoznačně říci, že novousedlíci využívají společenské a kulturní nabídky v obci více než starousedlíci. Každá ze skupiny dává přednost jedné z nabízených variant, obě mají zájem o určitou formu nabízených akcí.

Hypotéza č. 4

Na společenských a kulturních aktivitách v obci se podílejí z větší části starousedlíci.

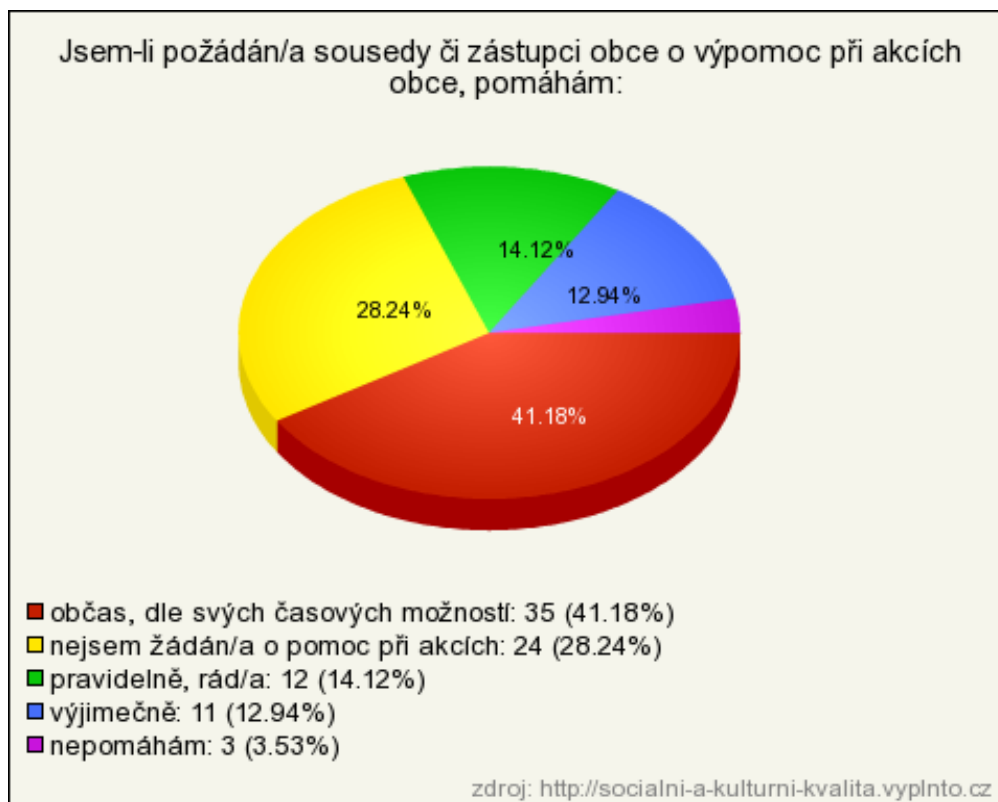
Hypotézu č. 4 jsem vyhodnotila na základě odpovědí na otázku č. 3.

13. Jsem-li požádán/a sousedy či zástupci obce o výpomoc při akcích obce, pomáhám:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně	Akce
občas, dle svých časových možností	35	41.18%	41.18%	✓ ✗
nejsem žádán/a o pomoc při akcích	24	28.24%	28.24%	✓ ✗
pravidelně, rád/a	12	14.12%	14.12%	✓ ✗
výjimečně	11	12.94%	12.94%	✓ ✗
nepomáhám	3	3.53%	3.53%	✓ ✗

graf č. 14

Odpověď na hypotézu poskytují odpovědi na otázku 13, viz kontingenční tabulka příloha č. 5:

Z těch, co pomáhají pravidelně a rádi je 50% novousedlíků a 33% starousedlíků. Z těch, co pomáhají dle časových možností je 68,57% novousedlíků a 22,86% starousedlíků. Hypotéza číslo 4 je však zřetelně ovlivněna tím, že celkově na dotazník odpovědělo víc novousedlíků než starousedlíků a také tím, že na dotazník odpověděli hlavně respondenti ve věku 36-50 let. Pravidelně a rádi totiž pomáhají zejména lidé v této věkové kategorii (58,33%) a další významnou skupinou jsou lidé ve věku 66 a více let (41,67%).

Dle výsledků výzkumu vyplývá, že na pořádání a přípravách společenských a kulturních akcí se více podílejí novousedlíci.

4.5 Dílčí závěr

Po podrobné analýze získaných dat jsem došla k následujícím závěrům u svých hypotéz:

Hypotéza č. 1: V obci mají lidé dobré sousedské vztahy.

se potvrdila

Mohu konstatovat, že tato hypotéza se mi na základě zjištěných informací potvrdila. Více než dvě třetiny respondentů (80%) v obci považují své sousedské vztahy za velmi dobré či vyhovující. Nejen že jsou přesvědčení o tom, že mohou své sousedy, zejména ty nejbližší, požádat kdykoliv o pomoc, ale rovněž ochotně sami pomoc poskytnou. Na základě tohoto zjištění můžeme definovat dobré sousedské vztahy v obci.

Hypotéza č. 2: Obyvatelé obce Železné považují nabídku volnočasových aktivit v obci jako velmi dobrou, pestrou.

se potvrdila

I tato hypotéza se mi potvrdila. Nicméně i přes dostatečnou nabídku zájmových aktivit by řada respondentů uvítala v obci i další aktivity, zejména sportovní akce pro děti staršího školního věku (míčové hry) a také ty, které by více stmelily obyvatele obce. Rovněž by uvítali kvalitnější zázemí týkající se herních systémů pro děti a lepší informovanost občanů o chystaných akcích. Pro starší děti by obyvatelé obce uvítali i jednodenní aktivity (výlety).

Hypotéza č. 3: Novousedlíci využívají společenské a kulturní nabídky v obci více než starousedlíci.

se nepotvrdila

Tato hypotéza se mi nepotvrdila. Využití společenské a kulturní nabídky není jednoznačně ovlivněno pouze tím, zda nabízené aktivity využívají starousedlíci či novousedlíci. Svoji roli zde významně hraje také věk a vzdělání respondentů. Musela jsem ale především rozlišit, o jaké konkrétní aktivity mají jednotlivé skupiny zájem. Nelze tak říci, že novousedlíci využívají společenské a kulturní nabídky v obci více než starousedlíci. Každá ze skupiny dává přednost jedné z nabízených variant, obě mají zájem o určitou formu nabízených akcí. Starousedlíci více využívají nárazové, jednotlivé aktivity, které se opakují v určitém časovém odstupu (například hody, plesy) a novousedlíci vyhledávají vybrané pravidelně opakované aktivity (zájmové kroužky). Předpokládám, že je to dané také způsobem života v předchozích letech, zejména u starousedlíků, kteří neměli dříve tolik času na pravidelné aktivity, proto rádi uvítali nárazové akce. Není tedy pravda, že novousedlíci využívají všechny nabídky v obci více než starousedlíci.

Hypotéza č. 4: Na společenských a kulturních aktivitách v obci se podílejí z větší části starousedlíci.

se nepotvrdila

Podle výsledků mého výzkumu daného vzorku respondentů vyplývá, že na pořádání a přípravách společenských a kulturních akcí se více podílejí novousedlíci. Je to zřejmě ovlivněno faktem, že s rozvojem obce a přílivem většího množství nových obyvatel dochází ke zvýšení požadavků na rozvoj kulturního a sociálního zázemí v obci. Novousedlíci přichází z měst s určitými představami a požadavky na existenci služeb a infrastruktury a jsou ochotni se podílet na jejich rozvoji. Dalším faktorem, který ovlivňuje dobrovolnictví při obecních aktivitách je také věk dobrovolníků, Ti se většinou nacházejí ve věkovém rozmezí 35 – 50 let.

Přesto, že ve vlastním výzkumu jsem analýzou dat došla k závěru, že v obci jsou velmi dobré sousedské vztahy a na společenských a kulturních akcích se podílejí a zúčastňují se jich obě skupiny obyvatel, mně osobně reálná situace tak pozitivní nepřipadá. Jako člověk pracovně angažovaný do konání aktivit se často shledávám s tím, že ne vždy jsou všichni ochotni přiložit ruku k dílu, ne vždy mají zájem o připravené akce a nezřídka cítím vzájemnou nevraživost mezi starousedlíky a novousedlíky. Většinou se přikláním k názoru, že tato nechť ke společnému soužití přichází zejména od starousedlíků, neboť pro ně jsou novousedlíci „naplaveninou“ a narušují jim poklidný způsob života, který doposud vedli. Nicméně uvnitř mezi jednotlivými skupinami existují opravdu dobré sociální vazby, nikoliv však napříč těmito skupinami. Otázkou zůstává, zda je to setrvalý jev, či zda se tento stav dá posunout do pozitivnější roviny. A zde se otvírá pole působnosti právě pro mne, coby sociálního pedagoga, abych se pomocí svých znalostí a vědomostí o sociální pedagogice pokusila tuto situaci změnit k lepšímu.

5. Závěr

Jak tedy stručně shrnout, k čemu jsem ve své práci dospěla? V teoretické části jsem se pokusila stručně charakterizovat nejvýznamnější rozdíly mezi životem a životním stylem ve městě a na vesnici. Soustředila jsem se na rozdílné aspekty v základních oblastech lidských potřeb, zájmů a aktivit. Snažila jsem se postihnout fakt, jak významně se od sebe liší požadavky a možnosti obyvatel ve městě od těch z venkovských oblastí.

Při konkrétní charakteristice venkova jsem se zaměřila na život a proměny jedné konkrétní vesnice a to obce Železné v jihomoravském kraji. Soustředila jsem se na nabídku kulturních a společenských aktivit, kdo je vytváří a jakým způsobem, čím je jejich vznik podmíněn. Zkoumala jsem, jestli strukturální změna obyvatelstva přinesla i změnu v komunitním plánování obce a zda jsou obyvatelé obce s nabízenými volnočasovými aktivitami spokojeni a kdo je vlastně využívá. Zda stávající nabídka vyhovuje všem občanům obce, případně co od své obce očekávají.

Zajímalo mne, jaké jsou zde sousedské vztahy mezi všemi obyvateli obce, zda i dnes platí, že na vesnici mají k sobě lidé blíže, více se znají a zajímají se o sebe, zda jsou ochotni pomoci, když je třeba nejen sousedovi a příbuznému, ale také zda pomáhají utvářet komunitu, kde žijí, pracují a tráví volný čas.

Zkoumala jsem, jak ovlivnil sociální klima vesnice dvacetiprocentní nárůst obyvatel v posledních deseti letech, jaké jsou aktuální sociální vztahy mezi starousedlíky a novousedlíky, jaké změny a trendy životního stylu přinesla tato změna obci. Zajímalo mne, zda se i v této vsi projevil suburbanizační trend posledních dvaceti let, zda do tradičních vztahů a obecního dění vnesli novousedlíci městský způsob života a jakým způsobem to ovlivnilo náladu starousedlíků v obci, zda novousedlíky přijali do své komunity, nebo zda naopak existuje rivalita mezi oběma skupinami.

Došla jsem k následujícím závěrům:

Z omezených možností mého výzkumu nemohu vyvodit obecnou informaci, že ve městě se žije lépe díky kvalitní a rozvinuté infrastruktuře a poskytovaným službám. Venkov má svá omezení, ale pro obyvatele, kteří zde žijí, nejsou tak zásadní, aby nějak významněji usilovali o jejich odstranění. Naopak, venkov má svoje klady, které pro jeho obyvatele převažují nad nabídkou městských pozitiv. Ještě stále je tu čistší a zdravější životní prostředí, větší klid a často také lepší finanční možnosti pro zajištění kvalitního bydlení. Díky zázemí blízkého města se zde zřetelně projevuje suburbanizace a zejména příměstské obce tak již nejsou vnímány jako zaostalé oblasti. Venkov se dnes stává „dobrou adresou“, má kvalitní sociální status a svoje životní zázemí zde hledá stále více mladých rodin se snahou najít klid a příjemné prostředí pro žití a výchovu dětí, přičemž je ale důležité právě to zázemí většího města, které jim poskytuje zejména pracovní příležitosti. To je jedno z velkých negativ venkova – nedostatečné pracovní příležitosti. Ovšem i na venkově se v posledním desetiletí zřetelně vyvíjí infrastruktura a obce tak dohánějí města v oblastech, kde léta za městy zaostávaly.

Co se týká kulturního a společenského vyžití, tak většina obcí už díky různým dotačním titulům a jiným, zejména soukromým snahám, dokáže svým občanům poskytnout poměrně pestrou nabídku aktivit. A zde se ukazuje, že příliv nových obyvatel je pro obce velikým plusem, neboť ti s sebou díky svému entuziasmu a kontaktům přinášejí nové možnosti a snahu podílet se na utváření místní komunity, návratu k tradicím a obnově venkova. Rozšiřují se aktivity kulturní a společenské, vzniká kvalitní zázemí pro sportovní vyžití, ale také se častěji objevují snahy vzkřísit lidové tradice a zvyky.

Výsledek mnou zkoumaného tématu sociálního klimatu a vazeb mezi obyvateli obce už však není tak jednoznačně kladný. Velký vliv na dění v obci mají vztahy mezi novousedlíky a starousedlíky. Novousedlíci se vrhají s nadšením do budování místního společenství, které přijali za své, a toto není vždy starousedlíky přijímáno s nadšením. Ti mají svoji představu o tom, jak „jejich“ vesnice vždy fungovala a jak má fungovat dále a nové věci často přijímají s nechutí a despektem. Novousedlíci jsou pro ně

„náplavy“ a požadují zbytečné věci. To bývá významnou třecí plochou mezi oběma skupinami. Mezi jednotlivými skupinami však existuje vzájemná soudržnost, která vylpynula i z mého výzkumu. Díky územnímu rozložení obce, která je výrazně rozdělena na novou a původní zástavbu snad mohu říct, že starousedlíci mají mezi sebou velmi dobré vztahy a novousedlíci mezi sebou také. Vyplývá to z odpovědí respondentů o ochotě pomoci v případě nouze. Soudržnost tak typická pro venkovské soužití tak funguje alespoň částečně, mezi jednotlivými skupinami, nikoliv však napříč celou vesnicí.

Závěrem tedy lze říci, že život na vesnici a ve městě se postupně přibližuje, ale přesto si venkov stále zachovává svůj půvab a jedinečnost. Ne vše je zde ideální, ale to není ani v městských oblastech. Ve městě lidé díky vysoké fluktuaci obyvatel přehnaně neřeší vztahy se sousedy, ale také se díky vysoké anonymitě musí spolehnout pouze sami na sebe. Na vesnici nám soused často „vidí do oken“, ale můžeme více počítat s pomocí, bude-li nám jí třeba. Kulturní zázemí ve městech je větší, ale ani dnešní venkov už v možnostech volnočasového vyžití nezaostává tolik jako dříve. A dobrovolnictví ve spoluvytváření společné komunity je jev, který snad hned tak našich životů nezmizí. Je jen na nás, co zvolíme a co je pro nás důležité.

„Domov není místo, kde bydlíš, ale místo, kde ti rozumějí.“

Christian Morgenstern

Resumé

Ve své práci s názvem „Kulturní a sociální kvalita života v malé obci“ se zabývám proměnami venkovského prostředí konkrétní obce Železná v oblasti společenského a kulturního vyžití a v oblasti sociální struktury obyvatelstva, které nastaly v průběhu posledního desetiletí.

V první kapitole se zaměřuji na charakteristiku města a venkova ve způsobu života, životního stylu obyvatel a možnostech a zázemí jednotlivých lokálních oblastí. Upozorňuji na negativa a pozitiva, kterými tyto lokality disponují.

Druhá kapitola pojednává o kulturní kvalitě života v obci, o tom jaké jsou dnešní možnosti volnočasového vyžití a o tom, kdo nabídku aktivit vytváří, jak vzniká a funguje komunitní plánování v obci, a kdo se podílí na realizaci těchto aktivit.

Ve třetí kapitole zkoumám sociální klima vesnice. Zjišťuji, jak příliv novousedlíků za posledních deset let ovlivnil sociální vazby v obci a zda stále existují tradiční sousedské vztahy.

Ve čtvrté, empirické části své bakalářské práce provádím výzkum kvantitativní metodou formou dotazníku, kdy se zaměřuji na podíl novousedlíků a starousedlíků v sociální struktuře obyvatelstva, jejich názory na sociální vazby v obci a spokojenost s nabízenými možnostmi aktivního trávení volného času ve vesnici. Zjišťuji také ochotu a vstřícnost při zajišťování společenských a kulturních aktivit v obci z řad občanů.

Anotace

Tato práce se zabývá problematikou sociální a kulturní kvality života obyvatel v malé obci. V práci sleduji základní rozdíly mezi životním stylem lidí ve velkém městě a obyvatel malé obce, jaké jsou jejich možnosti trávení volného času a jaké jsou rozdíly v infrastruktuře města a vesnice. Dále zkoumám, jaké jsou sociální vazby mezi všemi obyvateli obce, zvláště pak mezi starousedlíky a novousedlíky a jak jejich vztahy ovlivňují kulturní a sociální klima v obci, jaká je nabídka možností trávení volného času, a kdo se podílí na její tvorbě.

V empirické části provádím výzkum týkající se využití nabídky volnočasových možností a sociálních vazeb obyvatel.

Klíčová slova

Životní styl, sociální klima, volný čas, volnočasové aktivity, kulturní aktivity, společenské aktivity, starousedlíci, novousedlíci, dobrovolník, sousedské vztahy.

Annotation

This thesis deals with the problems of social and cultural quality of life of people in a small village. I look into the basic differences between the lifestyle of people in a big city and that of a small village; what options there are to spend free time and what differences there are in the infrastructure of a city and the infrastructure of a village. Further I also study the social relations between village residents, especially those between old residents and new residents, and how their relations influence the cultural and social climate in the village; what options they have to spend their free time and who takes part in creating these free-time activities.

In the empirical part of the thesis I research on the usage of the free-time activities and social relations between the residents.

Key words

Lifestyle, social climate, free time, free-time activities, cultural activities, social activities, old resident, new resident, volunteer, neighbourly relations.

Seznam použité literatury

1. BAUMAN, Z. *Individualizovaná společnost*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004, 290 s. ISBN: 80-204-1195-X
2. BLAŽEK, B. *Problémy a výhledy českého venkova*. Libčeves, Praha: Škola obnovy venkova a nadace EcoTerra, 1997, 84 s. ISBN: 80-238-2109-1
3. BOHÁČKOVÁ, P. *Současné proměny života ve městě a na venkově*. Brno: UTB Zlín, 2010, 133 s.
4. CLARK, S., CLARK, D. *Tvorba vize komunity*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2004, 119 s. ISBN: 80-239-2067-7
5. GIDDENS, A. *Důsledky modernity*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 1998, 196 s. ISBN 80-85850-62-1.
6. HUBÍK, S. *Sociální konstrukce regionu. Teoretická a metodologická východiska*. 1. vyd. Brno: Mendlova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2006, 102 s. ISBN: 80-8663-73-X
7. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. a kol. *Člověk – prostředí – výchova*. Brno: Paido, 2001, s. 127. ISBN: 80-7315-004-2
8. KRAUS, B., SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I.*, Brno: IMS, 2009, 63 s.
9. LÁZNIČKOVÁ, A. *Město a venkov*. Praha: Tvorba, 1980, 8 s
10. LIŠKA, M. *Proměny v úlohách při volnočasových aktivitách dětí*. Praha: UTB Zlín, 2009, 94 s.

11. LOUŽEK, M. *Populační ekonomie*. 1. vyd. Praha: CEP, 2004, 152 s. ISBN: 80-86547-35-3
12. MAJEROVÁ, V. a kol. *Sociologie venkova a zemědělství*. 4. vyd., přeprac. 1. dotisk. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2003, 254 s. ISBN: 80-213-0651-3
13. MEZŘICKÝ, V. *Globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 147 s. ISBN: 80-7178-748-5
14. MOŽNÝ, I. *Česká společnost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 207 s. ISBN: 80-7178-624-1
15. RADVAN, E., VAVŘÍK, M. *Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách*. Brno: IMS, 2009, 57 s.
16. SLEPIČKA, A. *Přeměny venkova*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1989, 387 s. ISBN: 80-205-0019-7
17. SLEPIČKA, A. *Venkov a/nebo město. Lidé / sídla / krajina*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1981, 363 s.
18. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 173 s. ISBN: 80-7178-559-8
19. VAVŘÍK, M. *Úvod do sociální patologie*. Brno: IMS, 2009
20. VESELÁ, J. *Sociologie obcí a regionů*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1998, 77 s. ISBN: 80-7194-129-8

21. VÍZDAL, F. *Sociální psychologie I.*, Brno: IMS, 2010, 140 s.

22. JEDELSKÁ, E. *Sousedské vztahy: zanikají nebo jen mění podobu?* Psychologie dnes. 2010, 11, Praha, Portál, s. 26-29, ISSN: 1212-9607

23. PETR, J. *Nezištnost se vyplatí.* Psychologie dnes. 2010, 12, Praha, Portál, s. 30-31, ISSN: 1212-9607

24. *Strategie rozvoje obce Železné.* Strategický dokument. Obec Železné, 2006, s. 12

25. <http://www.vyplnto.cz>

26. <http://www.zelezne.cz>

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Vzdělávací a volnočasové (mimoškolní) možnosti

Příloha č. 2 - Dotazník

Příloha č. 3 - Vyhodnocení zda novousedlíci využívají jednorázové akce více než starousedlíci

Příloha č. 4 - Vyhodnocení zda novousedlíci využívají pravidelné akce více než starousedlíci

Příloha č. 5 - Vyhodnocení zda se na společenských a kulturních aktivitách v obci se podílejí z větší části starousedlíci

Příloha č. 1: Vzdělávací a volnočasové (mimoškolní) možnosti

Pravidelné aktivity:

Centrum Ráček nabízí na základě poptávky určité aktivity. Nabídka je omezena možnostmi lektorů, ale zejména vysokou konkurencí podobných aktivit v sousedním Tišnově, kam například desetileté děti už delší dobu dojíždějí a v kroužcích mají své kamarády a spolužáky ze školy. Volí tedy často tuto variantu, i když nabídka je srovnatelná. Často jsou volnočasové aktivity součástí školních družin a pro rodiče je tedy výhodné, ponechat děti na kroužku ve škole, odpadá jim povinnost uvolnit se či sehnat náhradu, která by dítě odvezla domů a následně odvedla do kroužku.

Pro školní rok 2011/2012 se na základě zájmu otevřely následující mimoškolní kroužky zejména pro předškolní a mladší školní věk:

- 1) Klubíčko - Cvičení rodičů s dětmi, pro věkovou kategorii 2 – 4 roky, naplní jsou sportovní a herní aktivity, výtvarné tvoření, v délce 1,5 hodiny 1x týdně
- 2) Sportovní kroužek – pro děti ve věku 5 -10 let, pohybové hry všeho druhu, 2 hodiny 1x týdně
- 3) Rozmarýnek - pro děti ve věku 5 – 10 let, přírodně pohybový kroužek, s enviromentální naplní programu, 2 hodiny týdně
- 4) Dílničky pro šikovné ručičky – pro děti ve věku 6 -11 let, výtvarné hrátky s různými materiály, přírodní tvoření, podle ročních období, 1,5 hodiny 1x týdně.
- 5) Anglická konverzace pro mládež od 15 let a dospělé – konverzační hodiny s rodilou mluvčí, 1 hodina 1x týdně

V rámci obecní knihovny existuje vzdělávání pro seniory. Je jim vymezen každý čtvrtek od 8 do 12 hodin, kdy se jim věnuje pedagogický pracovník a pomáhá při problémech s moderní technikou – ovládáním nové komunikační techniky a zejména výuce práce s počítačem a internetem. Setkávají se zde také na přednáškách nebo za účelem prostého posezení spolu.

Jednorázové a opakované aktivity:

Centrum Ráček pořádá 1x za čtvrt roku výtvarné workshopy pro ženy a děti, každý měsíc se koná akce zaměřená dle významné události či období – Martinský průvod v listopadu, vánoční dílničky v prosinci, karneval pro děti v únoru, Týden rodin v květnu, Den dětí v červnu, zájezdy do divadla, atd.

Obecní knihovna:

Do dění v Centru Ráček aktivně zasahuje také knihovna, která byla v průběhu roku 2010 elektronicky zkatalogizovaná do regionálního knihovnického systému REKS a od února 2011 funguje na základě elektronických výpůjček. Díky rozvoji spolupráce s regionálními knihovnami v okolí a s univerzitními knihovnami v Brně, díky zavedení meziknihovní výpůjční služby a obnovenému doplňování literatury, zejména doporučené četby pro mládež a pohádkových knížek pro děti, se základna čtenářů během 4 měsíců navýšila z původních 18 na 75, tzn. téměř o 300%. Své určité udělala i první Noc s Andersenem roce 2011, které se zúčastnilo 13 školních dětí z celého regionu a knihovna tak přilákala další cenné čtenáře.

Enviromentální výchova

Enviromentální výchova je zajištěna v obci Centrem Ráček, který otevřel mimoškolní kroužek Rozmarýnek pro děti od 5 do 10 let, ve kterém děti nenásilnou a hravou formou získávají správný vztah k přírodě a svému okolí.

Obecní úřad:

Dospělým obyvatelům nabízí obec vyžití sportovní díky obecnímu multifunkčnímu sportovišti, společenské a kulturní aktivity zajišťují zastupitelé obce a dobrovolníci (plesy, výstavy, koncerty).

Sbor dobrovolných hasičů:

Další aktivity pak zajišťuje sbor dobrovolných hasičů – Hasičský sbor Železné, který pořádá každoroční jarní čištění nivy potoka Lomnička, dále se stará o sběr železného šrotu v obci a úpravy obecních polomů, odstraňování škod napáchaným přírodními živly. V HS Železné aktivně funguje oddíl mladých hasičů ve věku 6 – 15 let, který se na výše uvedených akcích podílí.

Klub přátel výtvarného umění:

Estetické vyžití nabízí Klub přátel výtvarného umění, který pravidelně pořádá v daném roce dvě významné výstavy výtvarných děl. Výstavy probíhají v letních měsících, je jim vyhrazen kulturní dům a jedna je vždy věnována výtvarníkům z místního regionu a druhá je otevřená mezinárodním umělcům. Svá díla zde prezentují začínající umělci i významní autoři z České republiky a z různých částí světa, výjimkou nejsou autoři z Rakouska, Německa či Kanady.

7. Důvodem mého přistěhování bylo:

a) cenově výhodný pozemek/dům b) touha po klidnějším a zdravějším životním stylu c) vrátil jsem se do rodiště

d) jiné, uveďte: _____

8. Své nejbližší sousedy:

- a) znám velmi dobře, jsme přátelé, trávíme spolu volný čas
- b) znám velmi dobře, vycházíme spolu, ale netrávíme spolu volný čas
- c) znám, ale nevím o nich nic bližšího, zdravíme se
- d) znám, nezdravíme se
- e) neznám

9. Obyvatele celé obce:

- a) znám velmi dobře všechny
- b) znám, ale některé jen „od vidění“
- c) znám dobře pouze starousedlíky
- d) znám dobře pouze novousedlíky
- e) většinou neznám

10. Pokud bych potřeboval/a pomoc, mohu své sousedy požádat o pomoc (zapůjčení věci, hlídání domu, hlídání dětí, vyřízení věci) a sám/sama pomoc poskytnu:

- a) ano, kdykoliv, v čemkoliv
- b) ano, v nutném případě
- c) ano, ale pouze nejbližší sousedy
- d) nevím
- e) ne

11. Pokud obec pořádá jednorázovou kulturní, společenskou či sportovní akci:

- a) pravidelně se zúčastňuji, nenechám si žádnou ujít
- b) pokud mi vyjde čas, většinou se jí zúčastním
- c) vybírám si jen akce, které mne zajímají
- d) zúčastňuji se pouze výjimečně
- e) ne, nenavštěvuji žádné akce v obci

12. Aktivit, které obec nabízí opakovaně (obecní knihovna, koncerty, kroužky, výuka, cvičení) se zúčastňuji:

- a) pravidelně
- b) většinou ano, pokud mi vyjde čas
- c) narázově, jednou za čas
- d) pouze vybrané aktivity
- e) nezúčastňuji se

13. Jsem-li požádán/a sousedy či zástupci obce o výpomoc při akcích obce, pomáhám:

- a) pravidelně, rád/a
- b) občas, dle svých časových možností
- c) výjimečně
- d) nepomáhám
- e) nejsem žádán/a o pomoc při akcích

II. ČÁST – nabídka volnočasových a kulturních aktivit v obci

14. Svůj volný čas trávím obvykle nebo nejčastěji:

- a) doma (domácí práce, ruční práce, počítač, televize,...)
- b) v okolí domova (zahradka, hospodářství)
- c) ve volnočasovém zařízení v obci (sport, kultura, vzdělávání, zájmová činnost)
- d) ve volnočasových zařízeních mimo obec
- e) nemám volný čas *(pokračujte ve vyplňování dotazníku otázkou č. 17)*

15. Volný čas trávím nejčastěji těmito aktivitami (vyberte max. 3 možnosti):

- a) kulturní činnost (četba, návštěva divadla, kina, muzeí, koncertů, galerií, výstav)
- b) sportovní činnost (rekreační sport, klubová sdružení, návštěva sportovních akcí)
- c) zájmové aktivity (kroužky, zájmové či ekologické organizace, turistika, sběratelství)
- d) sebevzdělávání (jazykové, výtvarná činnost, studium, ruční práce)
- e) práce s počítačem, sledování TV, poslech hudby (internet, hry, surfování, sociální sítě, CD)
- f) domácí práce a chalupaření (kutilství, chov zvířat, zahradničení, údržba domu a auta)
- g) společenské vyžití (návštěva restaurací, klubů, kaváren, setkávání s přáteli, večírky)
- h) motorismus (auta, motocykly)
- ch) s rodinou (doma, výlety, sport)

16. Výše uvedeným aktivitám se věnuji:

- a) každý den, minimálně hodinu denně
- b) 3-4x týdně
- c) 1-2x týdně
- d) pouze o víkendu
- e) nárazově, dle časových možností

17. V obci Železná využívám následující aktivity pořádané OÚ (vyberte max. 3 možnosti):

- a) kroužky pro děti – výtvarný, sportovní, herní, cvičení pro rodiče s dětmi
- b) výuka práce s počítačem pro seniory
- c) jazykové vzdělávání
- e) sportovní areál
- f) jednorázové kulturní, společenské a sportovní akce (hody, ples, akce pro děti, koncerty)

- g) obecní knihovna
- h) bohoslužby
- ch) hasičský sbor
- i) cvičení pro ženy
- j) žádné, dojíždím do jiné obce/města

18. Nabídka aktivit v obci je dle mého názoru:

- a) velmi dobrá, pestrá
- b) dostačující
- c) základní
- d) nedostačující
- e) nevím, nedokážu zhodnotit

19. V obci bych uvítala následující volnočasové aktivity:

20. Máte-li nějaké náměty nebo připomínky k tomuto dotazníku, prosím, uveďte je:

Vyplněný dotazník mi prosím odevzdejte na obecním úřadě, v místním obchodě nebo ho můžete vyplnit on-line na adrese: <http://socialni-a-kulturni-kvalita.vyplnto.cz/> či si ho vyzvednu osobně nejpozději **do 15. 3. 2012.**
Děkuji, Kamila Marková Ševčíková

Příloha č. 3.

Vyhodnocení jestli novousedlíci využívají jednorázové akce více než starousedlíci

Kontingenční tabulka							
Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)							
Pokud obec porada jednorazovou kulturni, spolecenskou ci sportovni akci:							
	V obci Zelezne ziji:	pravidelne se zucastnuji, nenecham si zadnou ujit	pokud mi vyjde cas, vetsinou se ji zucastnim	vybiram si jen akce, ktere mne zajimaji	zucastnuji se pouze vyjimecne	ne, nenavstevuji zadne akce v obci	Řádk. součty
Četnost	od naroz., staroused.	4	3	3	9	6	25
Sloupc. četn.		57,14%	10,00%	15,79%	50,00%	54,55%	
Řádk. četn.		16,00%	12,00%	12,00%	36,00%	24,00%	
Celková četn.		4,71%	3,53%	3,53%	10,59%	7,06%	29,41%
Četnost	Pristehoval se, novoused.	2	23	16	8	5	54
Sloupc. četn.		28,57%	76,67%	84,21%	44,44%	45,45%	
Řádk. četn.		3,70%	42,59%	29,63%	14,81%	9,26%	
Celková četn.		2,35%	27,06%	18,82%	9,41%	5,88%	63,53%
Četnost	Pristehoval se pred delsi dobou	0	1	0	0	0	1
Sloupc. četn.		0,00%	3,33%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	privdala	1	0	0	1	0	2
Sloupc. četn.		14,29%	0,00%	0,00%	5,56%	0,00%	
Řádk. četn.		50,00%	0,00%	0,00%	50,00%	0,00%	

Kontingenční tabulka							
Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)							
Pokud obec porada jednorazovou kulturni, spolecenskou ci sportovni akci:							
	V obci Zelezne ziji:	pravidelne se zucastnuji, nenecham si zadnou ujit	pokud mi vyjde cas, vetsinou se ji zucastnim	vybiram si jen akce, ktere mne zajimaji	zucastnuji se pouze vyjimecte	ne, nenavstevuji zadne akce v obci	Řádk. součty
Celková četn.		1,18%	0,00%	0,00%	1,18%	0,00%	2,35%
Četnost	navstevuji deti	0	1	0	0	0	1
Sloupc. četn.		0,00%	3,33%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	v Zelez. od r. 1997	0	1	0	0	0	1
Sloupc. četn.		0,00%	3,33%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	navstevuji vdane dcery	0	1	0	0	0	1
Sloupc. četn.		0,00%	3,33%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	Vš.skup.	7	30	19	18	11	85
Celková četn.		8,24%	35,29%	22,35%	21,18%	12,94%	

Příloha č. 4

Vyhodnocení jestli novousedlíci využívají pravidelné akce více než starousedlíci

Kontingenční tabulka							
Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)							
Aktivit, které obec nabízí opakovaně (obecní knihovna, koncerty, kroužky, výuka, cvičení) se zúčastňují:							
	V obci Zelezne ziji:	pravidelne	vetsinou ano, pokud mi vyjde cas	narazove, jednou za cas	pouze vybrane aktivity	nezucastnuji se	Řádk. součty
Četn ost	od narozeni, staroused.	5	4	2	3	11	25
Slou pc. četn.		27,78%	33,33%	12,50%	17,65%	50,00%	
Řádk četn.		20,00%	16,00%	8,00%	12,00%	44,00%	
Celk ová četn.		5,88%	4,71%	2,35%	3,53%	12,94%	29,41%
Četn ost	Pristeho- val se, novoused.	13	5	11	14	11	54
Slou pc. četn.		72,22%	41,67%	68,75%	82,35%	50,00%	
Řádk četn.		24,07%	9,26%	20,37%	25,93%	20,37%	
Celk ová četn.		15,29%	5,88%	12,94%	16,47%	12,94%	63,53%
Četn ost	Pristeho- val pred delsi dobou	0	0	1	0	0	1
Slou pc. četn.		0,00%	0,00%	6,25%	0,00%	0,00%	
Řádk četn.		0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	
Celk ová četn.		0,00%	0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	1,18%
Četn ost	privdala	0	0	2	0	0	2
Slou pc.		0,00%	0,00%	12,50%	0,00%	0,00%	

Kontingenční tabulka							
Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)							
Aktivit, které obec nabízí opakovaně (obecní knihovna, koncerty, kroužky, výuka, cvičení) se zúčastňují:							
	V obci Zelezná zji:	pravidelně	většinou ano, pokud mi vyjde čas	narazově, jednou za čas	pouze vybrané aktivity	nezúčastňují se	Řádk. součty
četn.							
Řádk. četn.		0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	0,00%	2,35%	0,00%	0,00%	2,35%
Četnost	navštěvují děti	0	1	0	0	0	1
Sloup. četn.		0,00%	8,33%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	v Zelez. od r. 1997	0	1	0	0	0	1
Sloup. četn.		0,00%	8,33%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	navštěvují vdane dcery	0	1	0	0	0	1
Sloup. četn.		0,00%	8,33%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	Vš.skup.	18	12	16	17	22	85
Celková četn.		21,18%	14,12%	18,82%	20,00%	25,88%	

Příloha č. 5.

Vyhodnocení jestli se na společenských a kulturních aktivitách v obci se podílejí z větší části starousedlíci

Kontingenční tabulka (List1 v upravený)							
Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)							
Jsem-li pozadan/a sousedy ci zastupci obce o vypomoc pri akcich obce, pomaham:							
	V obci Zelezne ziji:	pravidelne rad/a	obcas, dle svych casovych moznosti	vyjimecne	nepomaham	nejsem zadan/a o pomoc pri akcich	Řádk. součty
Četnost	od narozeni, starousedlik	4	8	5	1	7	25
Sloupc. četn.		33,33%	22,86%	45,45%	33,33%	29,17%	
Řádk. četn.		16,00%	32,00%	20,00%	4,00%	28,00%	
Celková četn.		4,71%	9,41%	5,88%	1,18%	8,24%	29,41%
Četnost	pristehoval se, novoused.	6	24	5	2	17	54
Sloupc. četn.		50,00%	68,57%	45,45%	66,67%	70,83%	
Řádk. četn.		11,11%	44,44%	9,26%	3,70%	31,48%	
Celková četn.		7,06%	28,24%	5,88%	2,35%	20,00%	63,53%
Četnost	pristehoval se pred delsi dobou	0	0	1	0	0	1
Sloupc. četn.		0,00%	0,00%	9,09%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	privdala	1	1	0	0	0	2
Sloupc. četn.		8,33%	2,86%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		50,00%	50,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		1,18%	1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	2,35%

Kontingenční tabulka (List1 v upravený)							
Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)							
Jsem-li pozadan/a sousedy ci zastupci obce o vypomoc pri akcich obce, pomaham:							
	V obci Zelezne ziji:	pravidelne rad/a	obcas, dle svych casovych moznosti	vyjimecte	nepomaham	nejsem zadan/a o pomoc pri akcich	Řádk. součty
Četnost	navstevuji deti	0	1	0	0	0	1
Sloupc. četn.		0,00%	2,86%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	v Zeleznem od r. 1997	1	0	0	0	0	1
Sloupc. četn.		8,33%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	navstevuji vdane dcery	0	1	0	0	0	1
Sloupc. četn.		0,00%	2,86%	0,00%	0,00%	0,00%	
Řádk. četn.		0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Celková četn.		0,00%	1,18%	0,00%	0,00%	0,00%	1,18%
Četnost	Vš.skup.	12	35	11	3	24	85
Celková četn.		14,12%	41,18%	12,94%	3,53%	28,24%	